

KURUMSAL BİLGELİK BAKIŞ AÇISIYLA BİLGE MUHASEBE MODELİ ÖNERİSİ¹

Ali ALAGÖZ²

Metehan ORTAKARPUZ³

ÖZ

Karar vericilerin gereksinimleri doğrutusunda, bilgi üretiminde zaman, hız, yüksek iletişim ve esneklik elde etmek, çalışanların tecrübeleri, yetenekleri ve sezgileri gibi kişisel özelliklerinden yararlanmak, risklere ve belirsizliklere karşı önlemler ve öngörüler geliştirmek, böylece optimum bilgi yönetimine ulaşmak için geliştirilen kurumsal bilgelik anlayışı bu çalışmanın çıkış noktasıdır. Söz konusu anlayışın bilgi yönetimiyle bütünleştirilmesinde başlangıç noktasının muhasebe bilgi sistemi olması gerektiği öngörülmüştür. Bu doğrutuda çalışmada, muhasebe bilgi sisteminin “bilgi kaynakları, bilgi teknolojileri, bilgi çalışanları ve bilgi üretimi” temel bileşenlerinin kurumsal bilgelik anlayışı ile ele alınarak evrilmesi hedeflenmiştir.

Muhasebe bilgi sisteminin yönetim muhasebesi alanında geliştirilmesi, işletmeye rekabetçilik ve sürdürülebilir büyüme anlamında daha etkin bir muhasebe desteği sağlayacaktır. Çalışmanın temel amacı, bilgi yönetimini kurumsal bilgelik anlayışıyla ele alarak, muhasebe bilgi sistemini bu doğrutuda geliştirmek, yönetsel bilgi tedarikinde muhasebenin işlevselliğini ve etkinliğini arttırmaktır. Muhasebe bilgi sisteminin, formal bilgilerin yanısıra, informal bilgileri de kullanarak, yönetsel kararlara katkı sağlayan, geleceğe yönelik fikirler veren, nitelikli bilgi ve raporlar üretmesi beklenmektedir. Kurumsal bilgelik anlayışı, muhasebenin bilge bir sisteme dönüşmesini sağlayacak, ortaya çıkan bu yeni yapı, “bilge muhasebe” olarak adlandırılacaktır. Çalışmada, muhasebe bilgi sisteminin arzulanan gelişimine katkı sağlayacak ve işletmeyi bilge muhasebe doğrutusunda yönlendirecek “bilge muhasebe modeli” önerilmektedir. Model önerisi, bilge muhasebe hedeflerine ulaşma noktasında söz konusu geliştirme için bir kılavuz olarak kabul edilmektedir.

Bilge muhasebe modeli, nitel araştırma desenleri içinde yer alan durum çalışması kapsamında değerlendirilmektedir. Model, muhasebe bilgi sisteminin işlevsellik ve etkinlik problemlerini ortaya koyarak, varsayımları ve içerik unsurlarıyla geniş bir kapsam oluşturmaktadır. Bu makalede, sadece bilge muhasebenin kavramsal incelemesi ve oluşturulan modelin teorik kısmı genel hatları verilmiştir. Modelin nicel verilerle somutlaştırıldığı anket ve görüşme uygulamalarıyla toplanan verilerin nasıl analiz edildiği izah edilmiş, fakat uygulama kısımları makale sınırlılıkları gözletildiğinden bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilge Muhasebe, Kurumsal Bilgelik, Muhasebe Bilgi Sistemi, Bilgi Yönetimi, Yönetim Muhasebesi.

Jel Kodları: M41, M49, M15

¹Çalışma, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalında, Prof. Dr. Ali ALAGÖZ danışmanlığında Metehan ORTAKARPUZ tarafından hazırlanmış ve jüri tarafından savunması başarılı bulunmuş “Kurumsal Bilgelik Bakış Açısıyla Bilge Muhasebe Modeli Önerisi” adlı doktora tezinden derlenmiştir.

² Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, aalagozs@selcuk.edu.tr

³ Öğr. Gör, Selçuk Üniversitesi, Akören Ali Rıza Ercan Meslek Yüksekokulu, mortakarpuz@selcuk.edu.tr

Makalenin Gönderim Tarihi: 16.05.2017; Makalenin Kabul Tarihi: 20.07.2017

ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM UNDER CORPORATE WISDOM UNDERSTANDING: THE MODEL PROPOSAL OF WISE ACCOUNTING

ABSTRACT

The understanding of corporate wisdom which is developed in order to obtain time, speed, high communication and flexibility in knowledge production, to take advantage of personal characteristics of employees such as experience, talent and intuition, to take precautions and predictions against risks and uncertainties and thus to reach optimum in knowledge management is origin point of this study. It is envisaged that accounting information system will be starting point during establishing mentioned understanding to the knowledge management system. In this direction, it has been aimed to evolve the accounting information system's "knowledge sources, knowledge technology, knowledge workers and knowledge production" basic components by handle with corporate wisdom understanding.

The development of the accounting information system in the area of management accounting will provide more effective accounting support in terms of competitiveness and sustainable growth of the business. The main purpose of the study is to improve the accounting information system in this direction by considering the knowledge management with the corporate wisdom understanding and to increase the functionality and effectiveness of accounting in the provision of managerial knowledge supplement. The accounting information system is expected to produce qualified information and reports that contribute to managerial decisions, give ideas for the future, using informal knowledge as well as formal knowledge. The understanding of corporate wisdom will enable the accountant to turn into a wise system, and this new structure will be called "wise accounting". In the study, "wise accounting model" is proposed, which will contribute to the desirable development of the accounting information system and direct the organization in the direction of wise accounting. The model proposal is accepted as a guide for the development of the subject at the point of reaching wise accounting goals.

The wise accounting model is evaluated within the context of the case study included in the qualitative research designs. The model reveals the functionality and efficiency problems of the accounting information system and creates a wide range of assumptions and content elements. In this article, only the conceptual examination of the wise accounting and the general part of the theoretical part of the model are given. It has been explained how to be analyzed the data collected by questionnaire and interview applications are modeled quantitatively, however, application sections are not included in this study because of the limitations of article

Keywords: Wise Accounting, Corporate Wisdom, Accounting Information System, Knowledge Management, Management Accounting.

JEL Classification Codes: M41, M49, M15

GİRİŞ

Ekonomi, teknoloji, yönetim ve çevre alanlarındaki gelişmeler neticesinde örgüt yapıları, iş ve üretim süreçleri ile işletmede değer yaratan faktörler büyük ölçüde değişmektedir. Tüm faaliyet ve süreçlerin değer unsuru ön planda tutularak iyi bir şekilde analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması sürdürülebilir büyüme ve rekabetçilik için oldukça önemlidir. Bu görevin merkezinde bulunan muhasebe bilgi sistemi, geleneksel anlayışıyla, değişen koşullara ayak uydurmaya çalışan işletmelerin bilgi ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmıştır. Muhasebenin, stratejik ve yönetsel kararlara altyapı hazırlayan bilgi üretme misyonu doğrultusunda, ana faaliyetlerine sadık kalarak, değişen gereksinimlere uygun olarak, ilgililerin bilgi ihtiyaçlarını karşılama gerekliliği bulunmaktadır.

Günümüzde yönetim tarafından, kurumsal zeka temeline dayanan, çalışan katkısıyla üretilen, beklenmedik durumlara sezgisel ve akılcı yaklaşımlar getiren, doğru zamanlı, esnek ve geleceği ortaya koyan niteliklerde, formal ve informal bilgiler talep edilmektedir. Bu bağlamda muhasebe bilgi sisteminden, geleneksel yapısında ürettiği formal bilgilerin yanı sıra informal bilgileri de kullanarak raporlama yapması beklenmektedir. Bilgi verimliliğinin ve değerinin artırılması, örtük bilginin ortaya çıkarılması ve informal bilgiye dayalı raporlamaların yapılabilmesi için muhasebe bilgi sistemi alt yapısının yeniden ele alınması düşünülmektedir. Ulaşılması arzulanan muhasebe bilgi sistemi, mevcut yapının öncelikle bilgi yönetimi bağlamında yapısal değişikliklerle geliştirilmesi ile mümkün olacaktır. Bu noktada insana ait olan bilgeliğin kurumsal yapıya uyarlanması ile bilgi yönetimini optimuma ulaştırmayı hedefleyen kurumsal bilgelik anlayışı temel dayanak olarak kullanılacaktır.

Çalışmada, kurumsal bilgelik anlayışı ile ulaşılan optimal bilgi yönetimi çatısı altında muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmiş hali “bilge muhasebe” olarak tanımlanmaktadır. Bilge muhasebe anlayışının yerleşmesine zemin hazırlayan ve bu anlayışta muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmesine kılavuzluk eden ve “bilge muhasebe modeli” olarak adlandırılan bir değerlendirme modeli önerilmektedir. Bilge muhasebe modeli uygulandığında, muhasebe bilgi sisteminin teknik boyutta, bilgi teknolojisi, destek sistemleri ve bilgi kaynakları ile yönetsel boyutta, yetenekleri, bilgi çalışanları ve bilgi yönetim süreçleri incelenecek, yeterlilikleri ve eksiklikleri ortaya konacak, değerlendirmeler yapılabilecektir. Kurumsal bilgelik anlayışının unsurları ile muhasebe bilgi sistemi çalışan katılımı ve kurum içindeki örtük bilgiyi açığa kavuşturacak yeteneğe sahip olacaktır. Böylece daha nitelikli ve gereksinimlere cevap veren informal bilgiye dayalı, geleceğe yön veren raporlar oluşturabilecektir. Önerilen model böyle bir gelişmeyi sağlamada yol gösterici bir yapıda dizayn edilmiştir.

1. KURUMSAL BİLGELİK

Kurumsal bilgelik, kurumun beklenmedik durumlara akılcı tepkiler verebilmesini, kurumun mevcut ve yeni bilgisini yönetmesini, tüm paydaşlarına karşı, iyi, ahlâklı ve örnek davranışları sergilemesini ifade etmektedir (Kaygısız ve Çağlıyan, 2014: 228). Kurumsal bilgelik, bireysel bilgilerin toplamı, paylaşımı, bütünleştirilmesi ve stratejik eylemler için kurumsal yapı, kültür, liderlik

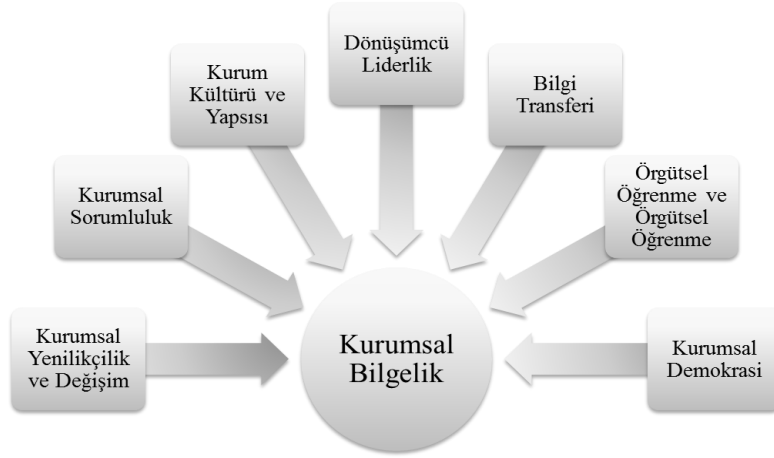
gibi sosyal süreçlerde kullanılmasıdır (Kessler, 2006: 297). Kurumsal bilgelik tecrübeyle biriktirilen ve işyerinde günlük öğrenilenlere eklenen çok önemli organizasyon kaynağıdır (Karakoçak, 2007: 25). Fakat kurumun doğal faaliyetleriyle ilgili yapılan işlemler, karar alıcılar için bir esin kaynağı değildir, kurumsal bilgelik zamanla bu işlemlerin birbiriyle bağlantılarını bularak ve değişikliklerini gözleyerek gelişir (Thierauf ve Hoctor, 2006: 5). Bilgelik, görünen durumun ötesine bakmak, olağanüstü faktörleri tanımak ve sıradışı sonuçlarını tahmin etmek için deneyimden doğan sezgisel yeteneği kullanmayı gerektirir (Thierauf, 1999: 9). Aslında kurumsal bilgelikle hedeflenen noktalardan birisi de budur. Kurumun gelecekte olanı, bugünden tahmin etmesi optimum faydayı sağlayacak kararları alabilmesidir. Kurumsal bilgelik, sadece optimizasyon ve iş zekası şeklinde bilgiyi bir araya getiren şemsiye değil, aynı zamanda optimal ve bilge kararlara ulaşmada karar vericilere yardımcı olmak için yollar sağlayan bir yönetim kavramıdır. (Thierauf ve Hoctor, 2006: 10).

1.1. Kurumsal Bilgelik Anlayışının Bileşenleri

Kurumsal bilgelik, optimum bilgi yönetimi veya bireysel bilgeliğin kurumsal boyutu olarak değerlendirilmektedir. Her iki bakış açısında da ulaşılabilecek olan, kurumsal bilgelik seviyesi için bilgi yönetiminin geliştirilmesi ve kurum içinde bilgelik anlayışına uygun yapıların tesis edilmesidir. Literatürde yer alan tanımlar ile kurumsal bilgelik anlayışı hakkında şöyle bir çıkarım yapılabilir.

Bierly ve arkadaşları (2000), dönüşümcü liderlik, kurum kültürü ve yapısı ve bilgi transferi olarak üç temel kavramdan bahsetmiş ve bunların kurumsal bilgeliğe etkilerini ayrıntılı olarak ortaya koymuştur. Hays (2007), bilge düşünce ve eylemin yönünü iş ahlakı, sürdürülebilirlik, dönüşümcü liderlik, kurumsal vatandaşlık ve sosyal sorumluluk ile işyeri demokratikleşmesi gibi filizlenen disiplinlerin merkezi olarak belirtmiştir. Rooney ve arkadaşları (2010), bilgi ekonomisinde bilgelik ve yönetimini tanımlarken, liderlik modellerine ve dönüşümcü liderliğe vurgu yapmış, kurum kültürü, örgütsel öğrenme, kurumsal yenilikçilik ve değişim ile etkin bilgi paylaşımına dikkat çekmişlerdir. Spiller (2011), kurumda “maneviyat, kültür, sosyal ve çevresel etkileşimlerle bilgeliğin varlığına dikkat çekmiştir. Limas (2004), kurumsal bilgeliğin varlığının, kurumun etik ortamını, kurumsal vatandaşlığı, kurumsal sadakati, esnekliği ve iyileşmeleri olumlu etkilediğini savunmuştur. Intezari ve Pauleen (2014), kurumsal bilgelik doğrultusunda etik, ahlaki ve pratik erdemleri bilgi yönetimi ile keşsettirmiştir. Thierauf ve Hoctor (2006), Gupta (2003), Chong ve Choi (2006), bilgi yönetim sürecinden hareketle, bilgi oluşturulması ve dağıtımında örgütsel öğrenmeyi ve öğrenen örgüt kavramlarının önemini belirtmiştir. Popadiuk ve Choo, (2006) ile Karakoçak (2007) ise, yenilikçilik ve değişime ayak uydurma konularının optimum bilgi yönetimi için gerekliliğine değinmiştir. North ve Pöschl (2003), örgütsel bilgeliğin, çevredeki gelişmelere ve değişimlere hızlı tepki verme, bilgi transferi için ilişki ve etkin iletişimi sağlama ve öğrenme ile problemleri çözme yeteneklerine sahip olması gerektiğini belirtmektedirler. Akgün ve Kırçovalı, (2015), örgütsel bilgelik ile yenilikçilik unsurlarının firmas performansına etkisini incelemiş, kurum kültürü ve öğrenen örgüt unsurlarına vurgu yapmıştır. Ryan ve Prybutok (2001), Moffett ve arkadaşları, (2003), Kaygısız ve Çağlıyan (2014),

Davenport vd., (1998), göz ardı edilemeyecek önemde bulunan ve etkin bilgi yönetimi anahtarlarından sayılan çalışan katılımı, kurum kültürü, demokrasi, liderlik ve öğrenme gibi kurum içi erdemlerin sağlanması gerekliliğini böylece örgütsel bilgeliğin sağlanabileceğini vurgulamaktadırlar.

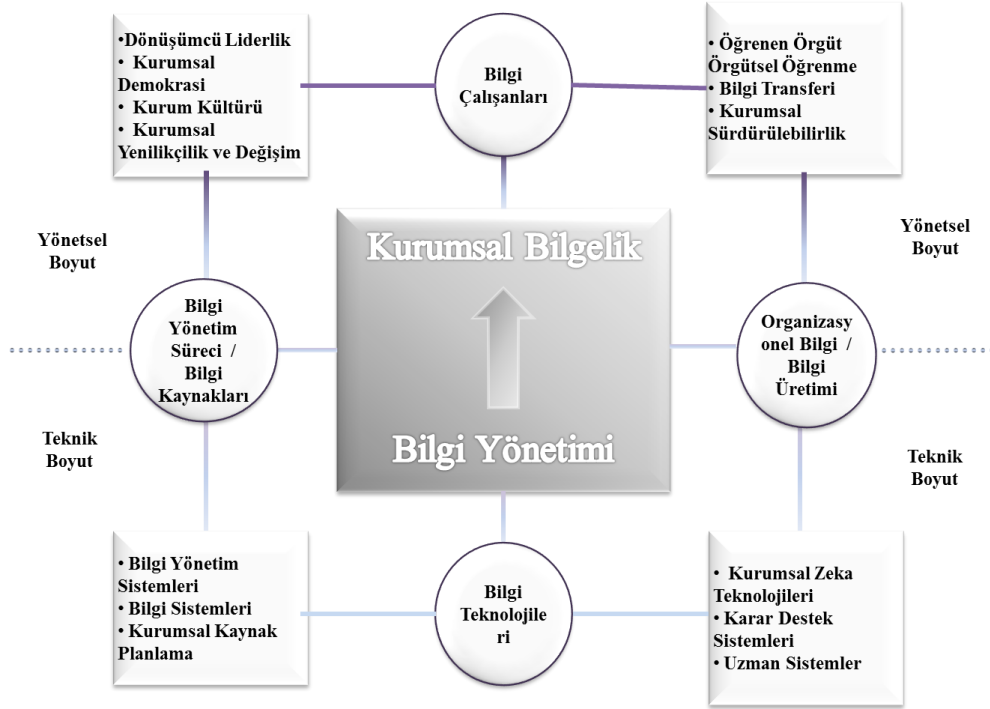

Şekil 1: Kurumsal Bilgelik Anlayışının Bileşenleri

Tüm bu çalışmalar ve ortak görüşler sentezlendiğinde kurumsal bilgeliği oluşturan temel kavramlar “dönüşümcü liderlik”, “kurum kültürü ve yapısı”, “bilgi transferi”, “öğrenen örgüt ve örgütsel öğrenme”, “kurumsal demokrasi”, “kurumsal sürdürülebilirlik”, “kurumsal yenilikçilik ve değişim” olarak, Şekil 1’deki gibi sıralanabilir.

1.2. Kurumsal Bilgelik Anlayışı Bakışlı Bilgi Yönetimi

Lee ve Kim (2001)’e göre bilgi yönetiminin bütünleşik çerçevesi, yönetsel ve teknik boyutlarıyla, dört temel bileşenden ve aralarındaki çekirdek yönetsel faktörlerden oluşmaktadır. Bilgi yönetiminin bileşenleri bilgi yönetim süreci, bilgi teknolojisi, organizasyonel bilgi ve bilgi çalışanlarıdır. (Lee ve Kim, 2001: 301). Yönetsel boyutta bilgi yönetim süreci ve organizasyonel bilgi bileşenleri bilgi çalışanları bileşeni ile etkileşim içerisinde iken, teknik boyutta, bilgi teknolojileri bileşeniyle etkileşim içerisinde. Lee ve Kim (2001)’in bilgi yönetiminin bütünleşik çerçevesi, kurumsal bilgeliği anlayışıyla ele alınmış, geliştirilerek tekrar çizilmiştir. Şekil-2 kurumsal bilgeliği anlayışı ölçüsünde geliştirilmiş bilgi yönetimin bileşenlerini ve birbirleriyle etkileşimini göstermektedir.

Şekil 2: Kurumsal Bilgelik Anlayışında Bilgi Yönetiminin Bütünleşik Çerçevesi

Teknik boyutta, bilgi teknolojisi kullanımı, bilgi yönetim sürecinde ulaşılan bilgi kaynağından, organizasyonel bilgi üretimine kadar etkin bir araç olarak görülmektedir. Diğer yandan bilgi kaynağının oluşturulması ve kullanılmasında, bilgi yönetim sistemleri, bilgi sistemleri ve kurumsal kaynak planlamaya, bilginin üretilmesinde ise kurumsal zeka teknolojilerine, karar destek sistemlerine ve uzman sistemlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Yönetsel boyut ise, kurumsal bilgelik anlayışının bileşenlere daha etkin uygulanması gereken ve bilgi yönetiminde kurumsal bilgeliğin oluşmasını sağlayacak alandır. Bu alanda yer alan bilgi çalışanları bileşeni ve bilgi yönetim süreci ile organizasyonel bilgi üretimi bileşeni arasındaki etkileşim, tamamıyla kurumsal bilgelik anlayışını oluşturan unsurlar ile geliştirilmiştir. Buna göre, bilgi çalışanlarına, bilgi yönetim sürecinde ulaşılan bilgi kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında, dönüşümcü liderlik, kurumsal demokrasi, kurum kültürü ve altyapısı, kurumsal yenilikçilik ve değişim unsurlarının tesis edildiği bir altyapı hazırlanmalıdır. Organizasyonel bilgi üretiminde ise öğrenen örgüt veya örgütsel öğrenme, bilgi transferi ve kurumsal sürdürülebilirlik unsurlarının tesis edilmesi gerekmektedir.

2. BİLGE MUHASEBE MODELİ ÖNERİSİ

Çalışmada, kurumsal bilgelik anlayışı ile ulaşılan optimal bilgi yönetimi çatısı altında muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmiş hali “bilge muhasebe” olarak tanımlanmaktadır. Bilge muhasebe, muhasebe bilgi sisteminin tüm bilgi yönetim süreçlerinde yapısal değişiklikler yaparak, yönetim faaliyetlerine daha etkin ve verimli bir şekilde hizmet edebilmesini amaçlayan bir anlayıştır.

Bilge muhasebe, ileriye dönük bir muhasebe bilgi sistemi güncellemesidir. Muhasebenin, işletme bilgi yönetim sistemlerine mükemmel bir bilgi tedarikçisi olmasının anahtarıdır. Yönetimin

varlıklar üzerindeki sorumluluğunu yerine getiren, işletme eylemlerinin kontrolünü olurlu kılan, geleceğe ilişkin işletme eylemlerini şekillendiren ve işletmenin sürekliliği ve doğru kararlara ulaşmak için gerekli ve değerli bilgileri sağlayan muhasebe bilgi sisteminin (Dinç ve Abdioğlu, 2009: 180), işlevsel ve aktif olmuş halidir. Bilge muhasebe, kuramsal bakış açısıyla ortaya atılan bir kavram olup, muhasebe bilgi sisteminin soyut olarak gelişimini öngören, doğuracağı olumlu ve somut sonuçların işletme yönetiminde muhasebe sisteminin rolünü ve katkısını arttırmayı amaçlayan bir yönetim felsefesidir.

Bilge muhasebe doğrultusunda yürütülen çalışmalar neticesinde “bilge muhasebe modeli” öneri olarak geliştirilmiştir. Bilge muhasebe anlayışının yerleşmesine zemin hazırlayacak olan model, bu anlayışta muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmesine kılavuzluk edecek bir önermedir.

2.1. Bilge Muhasebenin Nitelikleri

Bilge muhasebe, geleneksel muhasebe bilgi sisteminin bilgi elde etme ve üretme süreçlerinde yapısal değişiklikler yaparak yönetim faaliyetlerine daha etkin bir şekilde hizmet edebilmesini sağlamaktadır. Muhasebe bilgi sisteminin karar alma süreçleri ve bilgi kullanımına ilişkin rolü, bilge muhasebe modeli ile daha etkin ve dinamik hale gelmektedir. Bu doğrultuda geliştirilen muhasebe bilgi sisteminin yönetimin, maliyet analizi ve yöntemlerinin belirlenmesi, fiyatlandırma, tutundurma ve karlılık politikası, satış ve kampanya stratejisi, üretim, satın alma ve stok yönetimi, yeni ürün fizibilitesi, yatırım kararları, personel performans ölçümü, iç kontrol sistemi, ve benzeri karar alanlarındaki bilgi kullanım sürecine doğrudan, etkin ve verimli bir şekilde katkı yapması beklenmektedir. Bilgi kullanımına ilişkin örnek verilen söz konusu alanlarda mevcut muhasebe bilgi sistemi uygulamaları ile bilge muhasebe uygulamaları karşılaştırılarak yeni yapının karar alma süreçlerine katkısı ortaya konulmuştur. Tablo 1 söz konusu karşılaştırmayı detaylandırmaktadır.

Tablo 1: Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilge Muhasebe Karşılaştırması

Karar Alanları	Muhasebe Bilgi Sistemi	Bilge Muhasebe
Maliyet Analizi ve Yöntemlerinin Belirlenmesi	Yönetimin belirlemiş olduğu maliyet analizi yöntemi, mamul, müşteri ve fonksiyona ilişkin koşullara ve içinde bulunulan dönemin şartlarına bağlıdır. Güçlü bir içe dönük bakış açısı mevcuttur (Akgün, 2010: 37-38). Katma değer anahtar bir kavram olarak görülür (Shank ve Govindarajan, 1993’ den aktaran, Titiz ve Çetin, 2000, 134). Stratejik amaç olmaksızın tercih edilen ölçme yöntemleriyle elde edilen değişken ve sabit maliyetler, maliyet analizinin temel dayanağıdır. Maliyet analizinde yıllık veya yarıyıllık standartlar kullanılmaktadır. Üretim ve pazarlamaya ilişkin formal ve finansal verilere dayalı maliyetleri dikkate alan dönemsel raporlamalar kullanılır (Titiz ve Çetin, 2000). Mevcut yapı daha çok standart	Maliyetlerin analizi işletmenin bir parçası olan genel değerler zincirinin çeşitli aşamalarındaki koşullara bağlıdır. Bakış açısı güçlü bir şekilde dışa ve geleceğe dönüktür (Haftacı, 2009’ dan aktaran, Akgün, 2010: 37), (Shank ve Govindarajan, 1993’ den aktaran, Titiz ve Çetin, 2000, 134). Katma değer daha dar bir kavram olarak görülmekle birlikte, katma değeri oluşturan değerlerin maliyet analizine odaklanılmaktadır. Rekabet koşullarına göre stratejik seçimlerin yürütülmesinde yönetim kararlarına bağlı olarak farklı ve değişken maliyet analizi yöntemleri kullanılabilir. İlk maliyet tahminlemeleri, tasarım ve değer mühendisliği dahil tüm mamul yaşam seyri aşamalarına odaklanan, sürekli ürün gelişimine uyum sağlayan formal ve informal bilgiye dayalı kısa dönemli raporlamalar üretilmesi mümkündür. Kaizen, hedef

	maliyetleme, maliyet artı, faaliyet tabanlı maliyetleme, toplam kalite kontrolü, stok yönetimi ve stratejik maliyet analizi yöntemlerine uygundur.	maliyetleme, zaman etkenli faaliyet tabanlı maliyetleme, tam zamanlı stok yönetimi, dengeli ölçüm kartı teknikleri ve stratejik maliyet analizi yöntemlerine daha uygundur.
Fiyatlandırma Tutundurma, Karlılık Politikası	Fiyat, tutundurma ve karlılık politikası için geliştirilen hesaplama yöntemleri kullanılmaktadır. Fiyatlandırma kararlarında maliyet, rekabet ve talep odaklı yaklaşımlar öne çıkmaktadır (Klingebiel, 2000 ve Fischer 2002' den aktaran, Ceran ve İnal, 2004: 76-77). Maliyet analiz yöntemleri fiyatlandırma ve karlılık politikasında oldukça etkilidir. Üretimdeki veya çevresel belirsizlikler ile yeterli bilgi akışının sağlanamaması, değişken tahminleme ve hedef ve maliyetleme uygulamalarında sorun doğurabilir. Finansal ölçüt tipleriyle hazırlanan raporlar, çoğu kez dolaylı ve yanılıcı bilgiler içerebilmekte, hedef şaşmalarına neden olabilmektedir. Lider odaklı fiyat politikaları belirlenirken beşeri sermaye, sürece ancak operasyonel açıdan katkı yapabilmektedir. Kriz dönemlerinde mevcut muhasebe rapor göstergelerinin dışında liderin sezgi, yargı ve hamleleri oldukça yoğun hissedilir.	Fiyatlandırma, tutundurma ve karlılık hesaplamalarında işletmenin değer zincirindeki tüm operasyonlarının maliyetlerinin toplamına karşın müşterinin ödemek istediği fiyatı belirlemeye yönelik tahminleme ve aradaki farkı veren karlılık belirleme yöntemleri uygulanır (Ceran ve İnal, 2004: 78). Bilgi akışının geliştirilmesi ile belirsizlikleri minimuma indirgeyen ve bu doğrultuda optimum tahminleme yapabilen süreç ve faaliyet yönetimi öne çıkar. Süreçleri ve dinamik pazar koşullarını analiz eden, olağan dışı gelişmelere hızlı tepki veren, çok yönlü, simülasyon modelleri takip edilir. Raporların basit, doğru ve doğrudan olması hedeflenirken, informal ve finansal olmayan bilgiler de raporlara dahil edilir. Dönüşümcü liderlik anlayışında katılımcı ve demokratik bir karar süreci ile fiyat politikası belirlenir. Kriz dönemlerinde beyin fırtınaları, problem çözme ve teknoloji tabanlı teknikler ile çalışanların sezgi, yorum ve önerileri bilgi üretim sürecinde birleştirilerek, raporlamalar yapılır.
Satış ve Kampanya Stratejisi	Satışların miktarı ve zamanlaması genelde piyasa koşullarındaki gelişmelere bağlıdır (Ceran ve İnal, 2004: 68). Muhasebe bilgi sistemi alacak ve stok durumu hakkında eş zamanlı olarak bilgi üretimi gerçekleştirmektedir. Satış ve kampanya stratejileri daha çok orta ve uzun vadeli olarak belirlenmekte olup bütçe gerçekleştirmeleri dönem sonlarında oluşturulan raporlar ile ortaya konabilmektedir. Strateji değişikliği ve alınacak önlemler ancak dönem sonu yapılan değerlendirmeler ile yapılabilir.	Rekabetçi ve sürdürülebilir büyüme hedefleri doğrultusunda satışların zamanlaması ve kampanya sıklığı pazar koşullarına göre sürekli olarak değişebilir. Kampanyalar hem satışları arttırmaya hem de sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik olabilir. Piyasa koşullarına hızlı cevap veren kısa vadeli stratejiler belirlenirken muhasebe bilgi sisteminde eş zamanlı bütçe gerçekleştirme raporları talep edilir. Alacak istihbaratı, bilgi casusluğu, problem ve çözümünde çalışan sezgi ve yorumları satış stratejisi için bilgi üretimine dahil edilebilir.
Üretim, Satın Alma ve Stok Yönetimi	Muhasebe bilgi sistemi, üretim, satın alma ve stok yönetimine KKP altyapısı içerisinde dahil olur. Genel olarak satış ve finansman koşullarına bağlı olarak yapılan kısa ve orta vadeli planlamalar için muhasebeden bilgi talebinde bulunulur. Yönetim sürecinde pazar analizi ve satış miktarları, kapasite kullanımı, işgücü hesaplaması, uygun satın alma (fiyat ve ödeme) koşulları, finansman durumu, minimum stok seviyeleri vb. bilgilere ihtiyaç duyulur (Karagül, 2006). Muhasebe bilgi sistemi bütçe planlamasıyla başlayan, icra faaliyetleriyle devam edilen aşamalara yönetim geneline hitap eden yoğun bilgi beslemesi yapar (Mizrahi 2011: 311-312).	Muhasebe bilgileri, tedarik zinciri unsurlarının etkinliğini arttırmak üzere, KKP içerisinde oldukça yoğun bir şekilde kullanılır. Rekabet stratejileri ve gelecek öngörülerini doğrultusunda mevcut üretim planlamasına informal bilgiler dahil edilir. Piyasa koşulları, ekonomik beklentiler, tedarikçi istihbaratı ve performansı satın alma kararlarına olumlu katkı yapar. Minimum maliyetli stok planlaması için doğru zamanlı raporlamalar hazırlanabilir. Bilgi kullanıcıları için bütçe gerçekleştirmeleri, sapmalar ve gelişmelere ilişkin maddi değerler ile çalışan yorum ve görüşlerini içeren eş zamanlı raporlar kullanıcıya özel olarak oluşturulabilir.
Yeni Ürün ve	Yeni ürün kararı için başa baş noktası	Yeni ürün kararlarında mamul yaşam sürecini

Yatırım Kararları	analizleri, oran hesaplamaları, ürün geliştirme, pazarlama ve marka maliyet hesaplamalarından oluşan fizibiliteler yapılabilir (Ceran ve İnal, 2004: 64, 68). Sürekli ürün ve üretim gelişimi yerine daha çok standart ürün ve üretim planlaması ve buna yönelik maddi değerlere odaklanılır. Yatırım kararlarında, arz, talep ve sektör analizleri, bütçe ve finansman maliyet hesaplamaları, teşvik ve yasal düzenlemelere ilişkin çok yönlü raporlar etkilidir. Muhasebe bilgi sistemi, hazırlanan fizibiliteler için elde edilen verilerin analizi ve bilgi üretiminde sürece çoğunlukla operasyonel ve kısmen taktiksel düzeyde dahil olur.	ele alan senaryolara göre değişken maliyet hesaplamalarının kullanıldığı fizibiliteler öne çıkar. Sürekli ürün ve üretim yöntemleri geliştirmeye yönelik maddi ve maddi olmayan değerlere odaklanılır. Hassas yatırım değer hesaplamalarının yanı sıra geleceğe yönelik tahmin modellerinin, olumlu ve olumsuz rekabet koşulları ve senaryoların, nakit akım projeksiyonlarının kullanıldığı istatistiksel analizler ile bilgi çalışanlarının yorum ve önerileriyle katkı yaptığı raporlar kullanılır. Hazırlanan fizibilitelere en büyük katkıyı muhasebe birimi yapar. Muhasebe bilgi sistemi operasyonel, taktiksel ve stratejik düzeylere ilişkin bilgi üreterek sürece dahil olur.
Personel Performans Ölçümü	Geçmiş performanslara yönelik nicel değerlere odaklanan sabit ölçüm yöntemleri ile bireysel performans artırıcı çalışmalar öne çıkar. Geleneksel muhasebe sisteminde performansa yönelik kısıtlı bilgiler hazırlanırken, modern anlayışta finansal ve finansal olmayan bilgiler performans ölçümü için kullanılır (Dereköy ve Kalmış, 2013: 142). Performans değerlemesinde hedef gerçekleştirme ölçümlerinde resmi kanallarla elde edilen somut formal bilgiler kullanılır. Ödül ve uyarı sistemleri kullanılarak performans artışı hedeflenebilir. Performans değerlemesi daha çok taktiksel ve stratejik yönetim üzerine yoğunlaşır.	Organizasyon yapısına ve takım çalışmalarına uygunluğun nitel değerlerle ve esnek yöntemlere göre ölçümüne ve geleceğe yönelik performans artırıcı bireysel ve örgütsel öğrenme çalışmalarına odaklanılır. Modern muhasebe anlayışı gereği finansal ve finansal olmayan bilgiler üretilir. Formal performans ölçüm bilgilerine informal iletişim ile elde edilen samimi ve gerçekçi soyut bilgiler de eklenir. Ödül ve motivasyon artırıcı uygulamalar ile işletmeye bağlılık, sürekli hale getirilmeye çalışılır. Çalışanların kurumsal vatandaşlık ve kurumsal sosyal sorumluluk değerleri dikkate alınır. Performans değerlemesi tüm bilgi düzeylerindeki bilgi çalışanlarına odaklanır.
İç Kontrol Sistemi	Muhasebe bilgilerinin doğruluk ve güvenilirliğinin sağlanmasına, kaynakların ekonomik ve verimli kullanılmasına, yönetim tarafından belirlenmiş hedeflere ve amaçlara ulaşılmasının sağlanmasına, hata ve hile denetimine odaklanan bir iç kontrol yapılanması bulunur (Yılancı, 2001: 39). İşletmenin iş süreçlerine yönelik risk belirleme ve kontrol prosedürleri geliştirilir. İç kontrol mekanizması, hiyerarşik bir bilgi yönetim yapılanmasında formal ilişkilerle elde edilen somut bilgilere odaklanmaktadır. Görev, yetki ve kullanılan bilgilerin geçerliliği, eksiksizliği, uygunluğunun tanımlanması, koruma ve karşılaştırma gibi unsurlar ile verimlilik artırılır (Karacaer ve İbrahimoglu, 2003: 224)	Mevcut iç kontrol yapılanmasına ilaveten işletmenin stratejik hedefleri doğrultusunda, kaynakların gerekliliklere göre çeşitlendirilmesine ve kullanılmasına, çalışanların izlenen politikalara uyum içerisinde etkin olarak katkı sağlanmasına odaklanan iç kontrol sistemi geliştirilebilir. Yönetim politikalarının doğurabileceği finansal ve muhasebe risklerinin, katılımcı politikalarla belirlendiği ve buna göre önlemlerin alındığı iç kontrol yapılanması bulunur. Yönetimde yoğun olarak hissedilen demokrasi ile informal iletişim ve bu doğrultuda elde edilen bilgi, iç kontrol süreçlerinde formal bilgilere katkı olarak kullanılır.

2.2. Bilge Muhasebe Modelinin Gerekliliği ve Önemi

Yönetim anlayışındaki gelişmeler, muhasebe fonksiyonunun da birçok perspektifte değişime uğramasına neden olmuş, geleneksel muhasebe yerini modern muhasebe yaklaşımına bırakmıştır. Muhasebe bilgi sisteminin sadece muhasebe ile sınırlı dar kabuğunu kırarak, yönetim faaliyetlerine dahil olan bir yapıya doğru genişlediği görülmüştür. Günümüzde muhasebe bilgi sistemi, yönetimin varlıklar üzerindeki yönetim sorumluluğunu yerine getiren, işletme eylemlerinin kontrolünü olurlu

kılan, geleceğe ilişkin işletme eylemlerini planlayan ve işletmenin sürekliliği için gerekli bilgileri sağlayan, organizasyon bilgi sisteminin en önemli ögesi konumundadır (Sürmeli vd., 1998), (James vd., 1998). Bu sistem içerisinde yönetim muhasebesi, finansal muhasebe, maliyet muhasebesi, bütçeleme, sorumluluk muhasebesi gibi alt sistemler barındırmaktadır. Muhasebe bilgi sisteminin bu yapısı kurumsal yönetim açısından oldukça önemli kabul edilmesine rağmen, yapının etkinliği ve işlevselliği konusunda tereddütler devam etmektedir.

Günümüzde muhasebenin temel kavram ve ilkeleri ile yasal ve sosyal sorumlulukları üzerine kurulmuş, son zamanlarda da ise kurumsal yönetim anlayışı, finansal raporlama ve denetim çerçeveleriyle genişletilmiş bir muhasebe bilgi sistemi yapısı ortaya çıkmaktadır. Bu yapının kurallar ve tavsiyeler ile genel olarak tüm işletmelerde uygulanmakta olması, her işletmede aynı ve tek düze bir muhasebe bilgi sisteminin oluşmasına sebep olmuştur. İlk bakışta bu yapının süreklilik ve sürdürülebilir büyümeye katkı sağlayacağı düşünülse de rekabetçilik açısından uzun vadede muhasebenin salt katkısını arttırmamaktadır. Bu noktada muhasebe bilgi sisteminin yönetim muhasebesi bağlamında geliştirilmesi asıl katkıyı sağlayacak unsur olarak düşünülmektedir.

Genel olarak muhasebe bilgi sistemi yapısı, temel muhasebe kaynaklarından elde ettiği veri ve enformasyonları değerli bilgilere dönüştürerek, kullanıcılara sunmayı planlar. Bilgi kaynaklarının geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi veya yeni kaynaklar ortaya çıkartılması üretilen bilginin niteliğini değiştirecektir. Elde edilen veri ve enformasyonun teknoloji ve beşeri sermaye ile işlenmesi de nitelikli bilgi üretimine katkı sağlayacaktır. Diğer yandan bilgi kaynak ve üretiminin çeşitlenmesi ile birlikte, niteliğinin artması için standart bilgi sistemi ve formal işletme yapılarının yanı sıra informal yapıların da kullanılması gerekmektedir.

Mevcut muhasebe bilgi sistemi yapısının kurumsal bilgelik anlayışı bağlamında revizyonu için yönetim muhasebesi, bilgi yönetimi ve muhasebe bilgi sistemi literatürü taranmakta, bu alanda geliştirilmiş modeller incelenmektedir. Modeller incelendiğinde her modelin bilgi yönetiminin bazı unsurlarını öne çıkardığı ve onlar üzerine odaklandığı görülmektedir. Yapılan incelemelerde, muhasebe bilgi sisteminin formal raporlama alt yapısını geliştirici, teknolojik unsurlara yönelik bazı iyileştirme çalışmalarının ve önerilerinin olduğu gözlemlenmektedir. Fakat üzerine odaklanılan konunun değerlendirmeleri ve söz konusu gereklilikleri ışığında, muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmesi için herhangi bir somut model oluşturulmadığı görülmektedir. İlgili gerekçeler ve konunun kavramsal çerçevesini kapsamaya kaydı ile bilgi teknolojileri, bilgi kaynakları, bilgi çalışanları ve bilgi üretimi unsurlarında muhasebe bilgi sisteminin yapısını değerlendiren yönetim anlayışı ve bu anlayışa ulaşma noktasında hazırlanacak yol haritası gereklilik olarak düşünülmüştür. Bu kapsamda önerilen bilge muhasebe modelinde stratejiler ve hedefler doğrultusunda ihtiyaç duyulan, kaynağı kurum içinde veya dışında bulunan, kayıtlı ve kayıtsız her türlü nitelikli muhasebe bilgisinin üretilmesi, değerlendirilmesi, geliştirilmesi, ilgililere ulaştırılması ve katma değere dönüşmesi için muhasebe bilgi sisteminin bilgi yönetim süreci ele alınmaktadır. Bilge muhasebe

modeli, literatürde kurumsal bilgelik anlayışı ve informal bilgiye dayalı raporlama konularını bir arada ele alan ve bu suretle muhasebe bilgi sistemini bilgi yönetimi kapsamında geliştirmeyi hedefleyen ilk çalışma olmasından dolayı önemlilik arz etmektedir.

2.3. Bilge Muhasebe Modelinin Amaçları

Bilge muhasebe modeli, bilgi yönetiminde en alt düzeyden en üst düzeye kadar kurumsal bilgelik anlayışının hakim kılındığı, muhasebe bilgi sisteminin teknolojik altyapısını, bilgi kaynaklarını, bilgi çalışanlarını ve bilgi üretimini, teknik ve yönetsel boyutta geliştirmeyi mümkün kılacak yaklaşım tarzı önermeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım sayesinde formal bilgi üretiminin yanı sıra, informal bilgi üretiminin de mümkün olacağı varsayılmaktadır.

Bilge muhasebe modelinin temel amacı, kurumsal bilgi yönetimini kurumsal bilgelik yeteneğine ulaştırarak, muhasebe bilgi sistemini bu doğrultuda geliştirmektir. Bu kapsamda aşağıda sıralanan alt hedeflere ulaşmak için söz konusu geliştirmeyi sağlamada kılavuzluk rolünü üstlenmektedir.

1. Muhasebe bilgi sisteminin, mevcut salt bilgi yönetimiyle elde ettiği kolektif bilgiyi, deneyim, yargı, değerler, inanışlar ve sezgilerle, karar vermeye yardım eden nitelikli bilgiye dönüştürmek,

2. Çalışanların tecrübelerini, yetenek, öngörü ve sosyal çevre ilişkilerini, eğitim ve sürekli öğrenmeyle bilgi üretme sistemine ve muhasebe raporlarına dahil etmek,

3. Çalışanların zihinlerinde bulunan örtük bilgi varlıklarını sürekli ve gerektiğinde açığa çıkaracak şekilde sistemi geliştirmek,

4. Formal bilginin yanı sıra informal bilgiye dayalı raporlamalar oluşturmak,

5. İşletmenin dinamik yetenekleri olan, entelektüel sermayesi, insan sermayesi, sosyal sermaye ve yapısal sermayesini muhasebe bilgi sisteminde etkin bir biçimde kullanmak,

6. Karar vericilerin gereksinimleri doğrultusunda kurumun bilgi teknolojileri altyapısını verimli bir şekilde kullanmak,

7. Birimler ve çalışanlar arasında bilgi transferini ve iletişimi arttırmak,

8. Bilgi yönetiminde kurumsal demokrasi ve dönüşümcü liderlik kavramlarını genel felsefeler içerisine dahil etmek,

9. Kurum kültürü ve yapısını geliştirmek, kurumsal vatandaşlık ve sorumluluk anlayışlarını tesis etmek,

10. Yenilikçilik ve değişime ayak uyduran bilgi yönetim altyapısını oluşturmaktır.

Bilge muhasebe modeli uygulandığında, muhasebe bilgi sisteminin teknik boyutta, bilgi teknolojisi, destek sistemleri ve bilgi kaynakları ile yönetsel boyutta, yetenekleri, bilgi çalışanları ve bilgi yönetim süreçleri incelenecek, yeterlilikleri ve eksiklikleri ortaya konulacak ve değerlendirmeler yapılabilecektir. Kurumsal bilgelik anlayışının unsurları ile muhasebe bilgi sistemi, çalışan katılımı ve kurum içindeki örtük bilgiyi açığa kavuşturacak yeteneğe sahip olacaktır. Böylece daha nitelikli ve

gereksinimlere cevap verecek raporlar oluşturabilecektir. Önerilen model, muhasebe bilgi sisteminde böyle bir gelişmeyi sağlama yönünde yol gösterici bir yapıda dizayn edilmiştir.

2.4. Bilge Muhasebe Modelinin Varsayımları

Bilge muhasebe modeli, yönetimde bulunan bilgi kullanıcılarının problem çözme ve karar alma süreçlerine daha fazla ve nitelikli bilgi beslemeleri ile destek olması amacıyla muhasebe bilgi sisteminin, hem yönetsel hem de teknik boyutlarıyla geliştirilmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda başta kurumsal bilgellik anlayışının bütünleşik çerçevesini oluşturan yönetsel unsurları ile muhasebe bilgi sisteminin nitelikli bilgi üretimine alt yapı oluşturan teknik unsurlar, bilge muhasebe modeli için bileşen ve kriterler olarak varsayılmakta ve modele dahil edilmektedir.

2.4.1. Bilge Muhasebe Modelinin Bileşen Varsayımları

Varsayım 1: Bilgi Teknolojileri, Muhasebe Bilgi Sisteminin Bir Bileşenidir.

Bilginin oluşturulması, toplanması, organize edilmesi, dağıtılması ve kullanılmasında faydalanılan her türlü teknolojik araç olarak ifade edilen bilgi teknolojileri, bilgi sistemlerinin ve bilgi yönetim sisteminin altyapısını oluşturmaktadır (Karagül, 2006: 37-38). Bilgi teknolojileri muhasebe bilgi sisteminin de bilgi yönetim süreçlerinde önemli bir altyapı teşkil etmektedir. Bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, muhasebe bilgi sistemi üzerinde de olumlu bir etki oluşturarak, nitelikli bilgi üretimine destek olmaktadır. Literatürde bir çok yazar bilgi teknolojileri unsurunun muhasebe bilgi sistemlerinin önemli bir bileşeni olduğunu kabul etmektedir.

Varsayım 2: Bilgi Kaynakları, Muhasebe Bilgi Sisteminin Bir Bileşenidir.

İşletmenin dinamik yetenekleri olan entelektüel sermaye varlıkları bilgi yönetim süreçlerinde bilgi kaynakları olarak tanımlanmaktadır. Bilgi kaynakları elde edilecek veri ve enformasyon için altyapı oluşturan insan, sosyal ve yapısal sermayelerdir. Değer yaratma potansiyeli olan dinamik entelektüel sermaye unsurları, işletmenin süreçlerini, teknolojilerini, buluşlarını, iş görenlerinin yeteneklerini, müşterileri, satıcıları ve işletmenin ilgi grupları hakkındaki bilgileri kapsamaktadır (Alagöz, 2013: 2-4). Muhasebe bilgi sistemi söz konusu kaynaklardan sürekli ve düzenli olarak veri ve enformasyon tedariki yapmakta, bilgi yönetim süreçlerinde kullanılmaktadır. Bilgi yöneticiler tarafından, bilgi kaynakları, muhasebe bilgi yönetim sürecini doğrudan etkileyen önemli bir bileşen olarak kabul edilmektedir.

Varsayım 3: Bilgi Çalışanları, Muhasebe Bilgi Sisteminin Bir Bileşenidir.

Bilgi çalışanları, bilgi üretme, toplama, iletme, analiz etme, dağıtma gibi işlevleri gerçekleştirirler (Özer, 2011: 8). Ham verileri işlemekte ve bu veriler üzerine katma değer oluşturarak bilgi üretmektedirler. Bilgi çalışanları yetkilerine göre veri ve enformasyon kaynakları arayarak strateji geliştirebilmektedirler. Bilginin stratejik yönetimi, çevresel faktörlerin etkilerinden çok, organizasyon içinde yer alan önemli ilişkilerin yönetimi ve bilgi çalışanlarından kaynaklanan beceri ve kabiliyetlerin bir sonucu olarak görülebilir (Barutçugil, 2002: 55). Bu nedenle bilgi yönetiminin ve

bilgi sistemlerinin en önemli unsurlarından birisi kabul edile bilgi çalışanları muhasebe bilgi sistemi üzerinde oldukça etkilidir.

Varsayım 4: Bilgi Üretimi, Muhasebe Bilgi Sisteminin Bir Bileşenidir.

Muhasebe, bilgi hizmeti üreten bir fonksiyon olarak tanımlandığında, faaliyetlerinin temelini, işletmeyle ilgili veri ve enformasyonları, belgelerle sistematik ve düzenli olarak saptamak, işlenerek rakamsal raporlar halinde işletme içine ve dışına iletmek oluşturur (Bilginoğlu, 1988: 33). Muhasebe bilgi sistemi, işletmedeki finansal ve finansal olmayan verileri kullanarak, iç ve dış kullanıcılara sunmak üzere, muhasebe bilgisi üreten bir işletme bilgi sistemi olarak tanımlanmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen muhasebe bilgisi, bir işletmenin ekonomik faaliyetlerine ilişkin finansal bilgileri ölçmek ve yöneticilere karar alma sürecinde kullanılabilir bilgileri raporlamak amacıyla kullanılmaktadır (Akgün ve Kılıç, 2013: 22). Bu ifadelerle bilgi üretimi, muhasebe bilgi sistemi bilgi yönetim sürecini etkileyen ve sürecin bir bileşeni olarak görülen önemli bir unsurdur.

2.4.2. Bilge Muhasebe Modelinin Kriter Varsayımları

Varsayım 1: Dönüşümcü Liderlik, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

İzleyenlerin ihtiyaçlarını, değer yargılarını değiştirerek kurumu üstün performansa ulaştırmayı hedefleyen (Ceylan, vd., 2005: 33) dönüşümcü liderlik, bilgi yönetimi için literatürde kabul edilen en yeni ve verimli liderlik tipidir. Dönüşümcü liderliğin karizma, ilham, entelektüel teşvik ve bireyselleştirilmiş düşünce unsurları (Bass, 1990' dan aktaran, Bierly vd., 2000: 610) bilgi niteliğinin artırılması için bilgi yönetimi çalışanlarını etkileyerek sürece olumlu katkıları arttırmaktadır. Dönüşümcü liderlik muhasebe bilgi sistemi bilgi yönetim süreçlerinin geliştirilmesine katkı sağlayan bir kriter olarak değerlendirilmektedir.

Varsayım 2: Kurumsal Demokrasi, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Otoriter olmayan liderlik tarzından, karar mekanizmasında çalışan katılımı ve çalışanların kendilerini yönettikleri teşebbüslere varana kadar unsurları içinde barındıran (Smith, 1976: 276) kurumsal demokrasinin temelinde kurumsal eşitlik, katılım, tartışma ve fikir birliği, örgüt değerlerine destek ve ortak değerlere saygı varlığı ifade edilmektedir (Hoffman, 2002' den aktaran, Coşan ve Gülova, 2014: 233). Bilgi çalışanlarının verimliliğini artırma ve böylece karar almaya muhasebenin desteğini artırma yolunda önemli bir anlayış olan kurumsal demokrasi, bilgi yönetimi ve muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmesinde dikkate alınan önemli bir kriterdir.

Varsayım 3: Kurum Kültürü ve Yapısı, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Kurumdaki yaşamı karakterize eden inançlar, gelenekler, değer sistemleri, davranışsal normlar ve iş yapma biçimleri (Gümüştekin, 2004: 208) olarak ifade edilen kurum kültürü bilgi yönetiminin başarısını etkileyen en önemli öğelerden biridir. Kurumlarda rahat bilgi akışı ve etkili bilgi paylaşımı

hususunda kurum yapısının önemli rol oynadığı söylenebilir (Willem ve Buelens, 2009: 155). Bilgi yönetim sistemlerinin etkinliği için çalışan katılımı ve etkin iletişimi sağlamada kurum kültürü, uygun bir ortam oluşturur (Çakar vd., 2010: 78). Muhasebe bilgi sistemi kurum kültürü ve yapısı kriterini, bilgi yönetim süreçlerini etkileyen bir unsur olarak kabul eder.

Varsayım 4: Kurumsal Yenilikçilik ve Değişim, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Yeni veya var olan bir bilgi ile farklı bir ürün, farklı bir yöntem veya bilgi yönetimi uygulamasını içeren (Popadiuk ve Choo, 2006: 306) yenilikçilik kurumsal olarak bir düşüncenin, aracın, sistemin, politikanın, programın, ürünün, hizmetin veya sürecin ilk kez sunulması ya da kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Güleş ve Bülbül, 2004: 125). Organizasyonun düşünce gücünü kullanarak yeni fikirler oluşturan ve süreci destekleyen bilgi yönetimi ve yenilik arasında yakın bir ilişkinin varlığı söz konusudur (Karakoçak, 2007: 126). Kurumsal yenilikçilik ve değişim ile bilgi yönetimi, birbirlerini etkileyen ve destekleyen, aralarında doğrusal ilişki bulunan kavramlardır. Bu görüşle, muhasebe bilgi yönetim süreci için de önemli bir kriter olarak kabul edilmektedir.

Varsayım 5: Öğrenen Örgüt ve Örgütsel Öğrenme, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Bilgi yönetimi sürecinde, örgütsel öğrenme temel olarak bilginin yaratılmasına, öğrenen örgüt ise bilginin erişimi/depolanması, aktarılması ve uygulanmasına olanak sağlayan olgu (Gupta, 2003: 293) olarak tanımlanmaktadır. Öğrenen örgüt, hem bilgiyi bulma, yaratma, özümseme ve transfer etmede, hem de bu yeni bilgiyi ürünlere, kararlara ve davranışlara yansıtma yetenekli organizasyonlardır. (Akgün ve Kılıç, 2013: 26). Bilgi hiyerarşisi unsurlarının birbiriyle ilişkilendirilmesi, geliştirilmesi ve genişletilmesini (Bierly vd., 2000: 597) sağlayan öğrenen örgüt ve örgütsel öğrenme muhasebe bilgi sistemi bilgi yönetim süreçlerinin geliştirilmesine imkan sağlayacak en önemli kriterler arasında görülmektedir.

Varsayım 6: Bilgi Transferi, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Bilgi yönetim sürecinin bir aşaması olan bilgi transferi örgüt çalışanları tarafından birbirlerine iletilerek, resmi ya da gayri resmi bir ortamda yapılan bilgi paylaşımıdır (Sağsan, 2006: 28). Bilgi paylaşımı, örgüt içerisinde bireyler ya da gruplar tarafından üretilen bilginin birbirlerine iletilmesi sürecini kapsar (Sağsan, 2006: 33). Kurumun bilgi sahibi (bilge) ve yetenekli (dağıtılmış bilgiden yararlanan) olabilmesi, bilgi ve yeteneklerin etkili bir şekilde kurumun birimleri arasındaki ilgililerine ve paydaşlara transfer edilmesiyle mümkün olur (Hays, 2007: 24). Bilgi transferi, muhasebe bilgi yönetim süreçlerini etkileyen bir diğer kriterdir.

Varsayım 7: Kurumsal Sürdürülebilirlik, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Kurumsal sürdürülebilirlik, işletme ve paydaşların günümüzdeki ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra, işletmenin gelecekte ihtiyaç duyacağı beşeri ve doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesine olanak sağlayan işletme stratejileri ve faaliyetlerinin benimsenmesi (Roca ve Searcy, 2012'den aktaran, Tüm, 2014: 59) olarak tanımlanır. Genel anlamda işletme faaliyetlerinin sadece ekonomik boyutlarını değil, sosyal ve çevresel boyutlarını da göz önünde bulundurmayı hedefleyen bir kavramdır. Kurumsal sürdürülebilirlik, kurumsal vatandaşlık ve kurumsal sosyal sorumluluk bakış açılarını kapsayan çatı bir kavram olup, bilgi yönetiminin gelişimine katkısı göz ardı edilmemektedir. Muhasebe bilgi sistemi bilgi yönetim süreçlerine etkisi bulunmasından dolayı kriter olarak kabul edilmektedir.

Varsayım 8: Bilgi Sistemleri, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Verileri işlem sürecinden geçirerek karar vericiler için nitelikli anlamlı bilgilere dönüştüren, insan gücü, programlardan oluşan yönetsel süreçler (Aktan ve Vural, 2005: 123), (Kaynar, 2010: 11) olarak ifade edilen bilgi sistemleri, rekabet ve sorunlara ilişkin, bilgi teknolojilerine dayanan organizasyonel ve yönetsel çözümlerdir (Esteves ve Ricardo, 2004: 3). Muhasebe bilgi sistemi yönetsel bilgileri bir bütün olarak karşılayan, çok geniş kapsamlı sistemler dizisi (Sürmeli vd., 2005: 4-5) olarak kabul edilen yönetim bilgi sistemlerinin bir parçasıdır. Bu görüşle bilgi sistemleri, bilgi yönetim süreçlerinin geliştirilmesi için teknik boyutta ele alınacak bir kriter olarak kabul edilmektedir.

Varsayım 9: Kurumsal Kaynak Planlama, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

İşletmenin muhasebe, insan kaynakları, satış, üretim, dağıtım ve tedarik zinciri gibi fonksiyonlarını tek bir veri tabanında birleştiren KKP, fonksiyonlara ilişkin bilgi yönetiminin üst düzeyde entegrasyonu sağlamaktadır (Poston ve Grabski 2001: 271). KKP sistemi, bilgi teknolojisi ile mümkün olan, işletmenin bütün kaynaklarını planlayan ve bütün bilgi ihtiyaçlarını gideren bir yönetim sistemi olarak ifade edilir. KKP sistemi, muhasebe bilgi sisteminin diğer fonksiyonlara entegrasyonunu ve bilgi bağlantısını sağlamaktadır (Romney ve Steinbart, 2000: 17-18). Dolayısıyla KKP, Muhasebe bilgi sistemi bilgi yönetim sürecinin teknik boyuttaki kriterleri arasında kabul edilen önemli bir unsurdur.

Varsayım 10: Kurumsal Zeka Teknolojileri, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Kurumsal zeka teknolojileri, dağıtık verileri kullanılarak stratejik kararlar için bilgi üretilmesinde kullanılan yöntem ve süreçler bütünüdür (Brackett, 1999: 72). Verinin incelenmesi, keşfedilmesi ve dönüştürülmesi ile bilginin elde edilmesidir (Güleç, 2007: 6). KKP ve bilgi sistemleri altyapılarına entegre edilen yöntem ve tekniklerle bilgi üretimine nitelik kazandırılmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi kurumsal zeka teknolojilerini teknik boyutta bilgi yönetim sürecine etki eden ve geliştirilmesi gereken kriterler arasında kabul etmektedir.

Varsayım 11: Karar Destek Sistemleri, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Keen ve Morton (1978) tarafından yarı yapısal ve yapısal olmayan sorunların çözümünde karar alıcıya veri ve modeller kullanmak suretiyle yardımcı olan etkileşimli bilgisayar sistemleri (Bensghir, 1996: 85) olarak tanımlanan karar destek sistemleri kendi başlarına karar vermeyen ve karar vericilere muhakeme yeteneklerini de kullanarak karar verme esnasında yardımcı olan bilgisayar tabanlı bilgi sistemleridir (Alagöz vd., 2013b: 34). Karar destek sistemi, veri yönetimi için muhasebe bilgi sistemi ile doğrudan bağlantı kurar, stratejik karar alma süreci ile bağlantı kurmada araç görevi üstlenir, böylece etkin ve verimli veri yönetimini sağlar (Alagöz vd., 2013b: 37). Bu doğrultuda karar destek sistemleri, muhasebe bilgi sisteminin karar süreçlerine nitelikli bilgi üretiminde önemli bir teknik kriterdir.

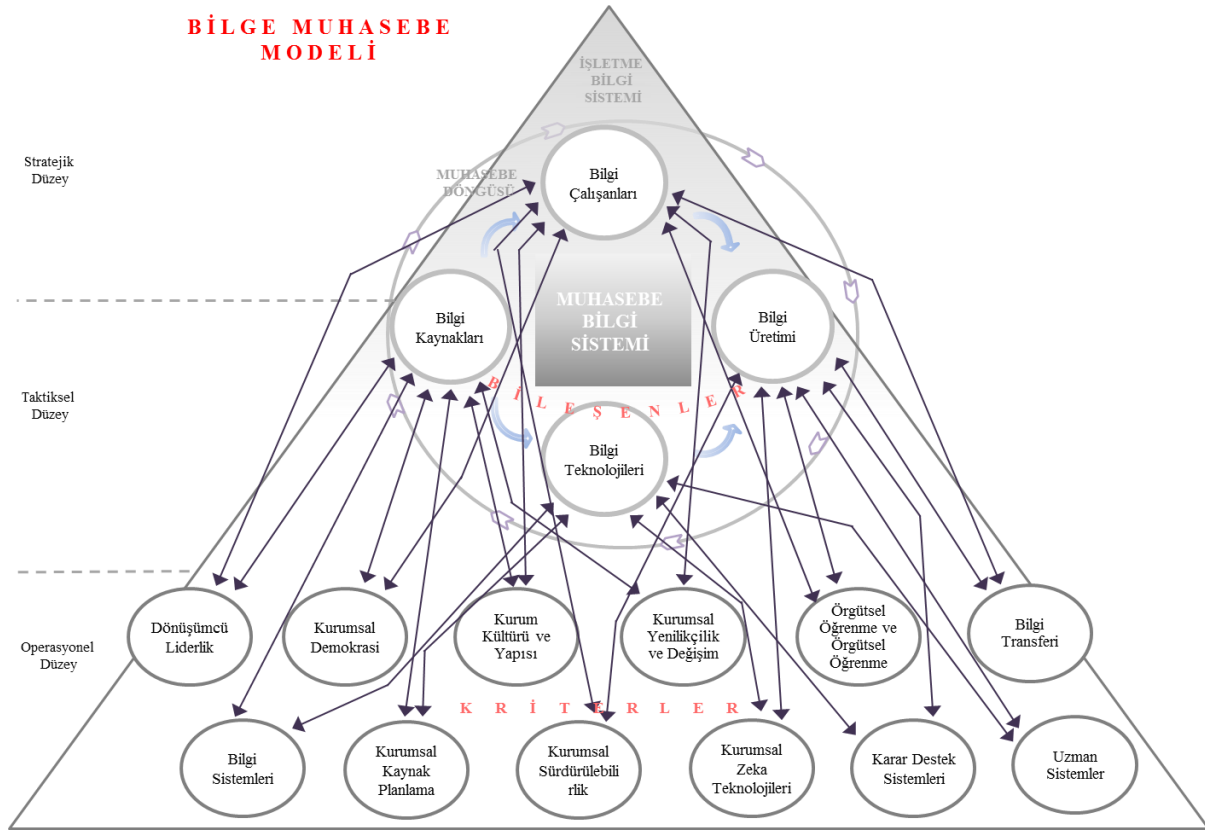
Varsayım 12: Uzman Sistemler, Muhasebe Bilgi Sistemi Bilgi Yönetim Süreçlerini Etkileyen Bir Kriterdir.

Uzman sistemler uzman kişilerin davranışlarını taklit etmek üzere geliştirilmiş olup (Turban, 1990: 14), aynı karar destek sistemleri gibi yöneticilere sorun çözme ve etkili kararlar almada yardımcı olan bilgisayar destekli sistemlerdir. Aynı karar destek sistemleri gibi uzman sistemler de muhasebe bilgi sisteminin karar süreçlerine katkı yapacak nitelikli bilgi üretiminde önemli bir teknik boyut kriteri olarak kabul edilmektedir.

2.5. Bilge Muhasebe Modelinin Kapsamı

Varsayım olarak izah edilen unsurlar, modelin bileşen ve kriterleri olarak ele almaktadır. Bileşen ve kriterler kurumun tüm bilgi yönetim düzeylerinde uygulanmakta olduğu varsayımıyla Şekil-3'de ki gibi Bilge Muhasebe Modeli'nin genel yapısı ortaya konulmaktadır.

Genel olarak kurumsal bilgi yönetimi modellerinde kurumun bilgi organizasyon yapısının en altında operasyonel düzey, organizasyonun ortasında taktik düzey, en tepede ise stratejik düzey olduğu varsayılmaktadır. Modelin kurgulanmasında bileşenlerin ve ilgili kriterlerinin düzeylere göre farklılık göstereceği öngörülmekte, bu nedenle hem bileşenler hem de kriterleri bu düzeylere göre ayrı ayrı ele alınmaktadır. Bilge muhasebe modelinde öncelikle kurumsal bilgeliğe uygun muhasebe bilgi sisteminin hangi unsurları ele alması gerektiği düşünülmektedir. Dinamik muhasebe döngüsü içerisinde kurumsal bilgeliğe uygun olarak belirlenen bileşenler muhasebe bilgi sisteminin çerçevesini oluştururken bileşenlerle etkileşim halinde olan kriterler işletme bilgi sistemi içerisinde gösterilmektedir. İşletme bilgi sistemi içerisinde muhasebe bilgi sistemi odak noktaya konumlandırılmaktadır.

Şekil 3: Bilge Muhasebe Modeli

2.5.1. Bilge Muhasebe Modeli Bileşen ve Kriter İlişkisi

Bilge muhasebe modelinde birbirleriyle ilişkisi bulunan bileşenler ve kriterler eşleştirilmiştir. Söz konusu bileşen ve kriterler bilgi yönetiminde birbirinden tamamen bağımsız ve keskin bir şekilde ayrılmış değildir. Birçoğu birbiri ile iç içe geçmiş bir durumdadır. Bu nedenle bileşenler ile ilişkilendirilen kriterleri değerlendirirken en yakın ilişki durumu göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan değerlendirmelerde, tüm bileşenler ile kriterler arasında ilişki olduğu fakat bazılarının diğerlerine göre daha baskın olduğu kanaatine varılmıştır. Bileşenler ve kriterler arasındaki ilişki durumu literatürde yer alan değerlendirmeler ışığında incelenmiş ve açıklamalarla öngörüler kuvvetlendirilmiştir. Bileşen ve kriterler arasındaki ilişki Tablo 2’ de açıklanmıştır.

Tablo 2: Bilge Muhasebe Modeli Bileşen Kriter İlişki Açıklamaları

Bileşen	İlişkili Kriterler	Açıklama
Bilgi Teknolojileri	<ul style="list-style-type: none"> Bilgi Sistemleri Kurumsal Kaynak Planlama Kurumsal Zeka Teknolojileri Karar Destek Sistemleri Uzman Sistemler 	Bilgi yönetimi alt yapısında bilgi sistemleri ve KKP, altyapıyı kuvvetlendirmek üzere de kurumsal zeka teknolojileri, karar destek ve uzman sistemler kullanılmaktadır. Modelin bilgi teknolojileri bileşeni teknik boyutta yer alan söz konusu unsurlar ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla bu bileşen, yönetsel boyuttaki diğer kriterlerle yakın ilişki içerisinde gösterilmemektedir.
Bilgi	<ul style="list-style-type: none"> Dönüşümcü Liderlik Kurumsal Demokrasi 	Bilgi yönetim sürecinde kurumsal bilgelik anlayışına sahip bir işletmenin sahip olduğu soyut unsurlar, bilgi üretimi için elde edilecek kaynaklara doğrudan etki etmektedir. Dönüşümcü

Kaynakları	<ul style="list-style-type: none"> • Kurum Kültürü ve Yapısı • Kurumsal Yenilikçilik ve Değişim • Bilgi Sistemleri • Kurumsal Kaynak Planlama 	liderlik ve kurumsal demokrasi kaynak çeşitliliğinin sağlanmasında etkin rol oynarken, kurum kültürü bu kapsamda ihtiyaç duyulan zemini hazırlamaktadır. Kurumsal yenilikçilik ve değişim anlayışı ile bilgi kaynaklarının geliştirilmesi ve çoğaltılması sağlanabilir. Bu unsurlar ile teknik boyutta yer alan ve birçok fonksiyona kaynak bilgi sağlayan bilgi sistemleri ve KKP da modelin bilgi kaynakları bileşeni ile yakın ilişkide olduğu kabul edilen kriterlerdir.
Bilgi Çalışanları	<ul style="list-style-type: none"> • Dönüşümcü Liderlik • Kurumsal Demokrasi • Kurum Kültürü ve Yapısı • Kurumsal Yenilikçilik ve Değişim • Öğrenen Örgüt ve Örgütsel Öğrenme • Bilgi Transferi • Kurumsal Sürdürülebilirlik 	Bilgi çalışanlarının bilgi yönetim sürecine katkısı soyut olacağından kurumsal bilgelik anlayışının tüm soyut unsurlarının doğrudan bilgi çalışanları ile yakın ilişkili olduğu varsayılmaktadır. Bilge muhasebe modelinin informal bilgi üretimi, çalışanların yorum, düşünce ve sezgilerinin bilgi üretimine dahil edilmesi ve örtük bilgiyi açığa çıkarma hedefleri bilgi çalışanlarının kurumsal bilgelik unsurları ile mümkün olacağı düşünülmektedir. Bilgi çalışanlarının bilgi yönetim düzeylerinde ve sürecin tüm aşamalarında etkinliğinin artırılması için söz konusu kriterlerin ilişkili kriterler olarak kabul edilmesi ve ele alınması gerekir.
Bilgi Üretimi	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenen Örgüt ve Örgütsel Öğrenme • Bilgi Transferi • Kurumsal Sürdürülebilirlik • Kurumsal Zeka Teknolojileri • Karar Destek Sistemleri • Uzman Sistemler 	İhtiyaç duyulan nitelikli bilgi üretimi için çeşitli alanlardan elde edilen bilgi kaynakları operasyonel, taktiksel ve stratejik alanlarda kullanılan kurumsal zeka teknolojileri, karar destek ve uzman sistemler aracılığı ile sağlanmaktadır. Kurumsal bilgelik anlayışının öğrenen örgüt ve örgütsel öğrenme, bilgi transferi ve kurumsal sürdürülebilirlik soyut unsurları da nitelikli bilgi üretimine doğrudan katkı sağlamaktadır. Çalışan katılımlı bilgi üretiminde söz konusu unsurlar çalışanların örtük bilgilerini ortaya çıkarmada, informal geri bildirimlerin niteliğini arttırmada önemli unsurlar olarak kabul edilir.

2.5.2. Bilge Muhasebe Modelinin Bileşenleri

Bilgi yönetiminin dört temel bileşeninin, muhasebe bilgi sisteminde bilgi yönetim süreçlerinin de temelini oluşturduğundan söz konusu unsurlar unsurlar bilge muhasebe modelinin bileşenleri olarak kabul edilmektedir.

Bileşen 1: Bilgi Teknolojileri

Bilgi yönetiminde, bilgi teknolojileri nitelikli bilgi üretilmesine olanak sağlayan önemli unsurlardandır. Gelişen teknolojiler ile bilgi sistemleri çeşitli bilgi teknolojileriyle donatılarak geliştirilmektedir. Muhasebe bilgi sistemi de kendisinden talep edilen bilgiler için bilgi teknolojilerinden faydalanmaktadır. Bu bağlamda kurumsal zeka ve karar verme teknolojileri, muhasebe bilgi sisteminin teknolojik altyapısının geliştirilmesinde önemli öğelerdendir. Sürekli devam eden veri akışı ve oluşturulan büyük veri tabanlarından talep edilen ve nitelikli bilginin elde edilmesi için bu sistemlerin kullanılması gerekmektedir.

Stratejik düzeyde bilgi teknolojileri ve destek sistemlerinin kullanımı, katma değeri yüksek bilgi üretimi için önemlidir. Uzman sistemler ve karar destek sistemleri bu düzeyde kullanılan başlıca bilgi teknoloji sistemleridir. Muhasebe bilgi sistemi bu faaliyetlere veri ve bilgi tedariki yapan önemli bir fonksiyon konumundadır.

Taktiksel düzey, nispeten daha kısa vadeli kararların alındığı, kurumun orta kademe de yönetim ve icra faaliyetlerinin yürütüldüğü, birimler ve süreçler arasında koordinasyon sağlama görevinin üstlenildiği bir düzeydir. Bu düzeyde kurumsal zeka teknolojilerinin kullanımı sayesinde faaliyetler hızlı, az sorunlu ve etkili bir şekilde yürütülmektedir. Karar destek sistemleri gibi önemli sistemler bu düzeyde kullanılmaktadır. Taktiksel düzeyde en fazla ilişki içerisinde olunan sistemlerden bir tanesi muhasebe bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi sistemi veri ve bilgi tedariki ile bilgi teknolojilerini yönlendiren bir konumdadır. Kurumsal kaynak planlama sisteminin var olduğu işletmelerde muhasebe bilgi sistemi diğer bilgi sistemlerinin odağında bulunmaktadır. Başta muhasebe bilgi sistemi olmak üzere diğer bilgi sistemleri ile kurumsal kaynak planlamanın faaliyetlerinin yönlendirilmesi, yetki dağıtımı ve kısıtlanması taktiksel düzeyde gerçekleştirilir.

Operasyonel düzey, bilgiden ziyade veri ve enformasyon trafiğinin yoğun olduğu bilgi yönetiminin en alt düzeyidir. Bu düzeyde veri kaynakları, veri tabanları ve veri işleme teknolojileri oldukça yoğun bir şekilde kullanılır. Veri madenciliği ve OLAP (analitik çözümleme) gibi kurumsal zeka teknolojileri önemli örneklerdendir. İster kurumsal kaynak planlama içerisinde isterse bağımsız bir bilgi sistemi olarak muhasebe bilgi sistemi, kurumun genelde en büyük veri ve enformasyon trafiği ile veri ambarını bünyesinde barındıran sistem olarak operasyonel düzey seviyesinde kurumsal zeka, karar verme teknolojileri ile yakından ilişki içerisinde dir.

Bileşen 2: Bilgi Kaynakları

İşletmenin sahip olduğu entelektüel varlıkları ortaya koyan dinamik yetenekler bilgi sistemleri için önemli bilgi kaynaklarıdır. Sosyal sermaye, yapısal sermaye, insan sermayesi ve entelektüel sermaye bilgi elde etmede muhasebe bilgi sisteminin sürekli başvurduğu yeteneklerdir. İşletme katma değeri yüksek bilgi üretimi için dinamik yetenekleri geliştirmek durumundadır.

Stratejik düzey bilgi yönetiminde bilgi kaynağı olarak işletmenin dinamik yetenekleri kullanılmaktadır. Dinamik yetenekler içerisinde insan sermayesi diğerlerine göre stratejik düzeye en uygun sermaye olarak görülmektedir. İnsan sermayesi kurumun tüm bilgi düzeylerinde bulunmasına karşın stratejik düzeyde kurumun kolayca vazgeçemediği, süreçleri ve faaliyetleri yönlendiren, stratejiler belirleyen ve fark yaratan çalışanlardan oluşmaktadır. Bu nedenle kurum içerisinde insan sermayesi stratejik düzeyde daha önemli bir hal almaktadır.

Taktiksel düzey bilgi yönetiminde, tüm dinamik yeteneklerin kullanıldığı görülmekle birlikte, sosyal ilişkilerin yoğun yürütülmesi bakımından diğer dinamik yeteneklere göre sosyal sermayenin baskın olduğu söylenebilir. Kurum içi iletişim ve koordinasyon, ast ve üstlerle olan ilişkiler, kurum dışı iletişim kurumun orta düzeyinde gerçekleşen faaliyetlerdir. Bu da sosyal sermayenin bu düzeyde etkinliğini açıklamaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, bu sosyal ilişkiden de yararlanmak suretiyle bilgi kaynakları elde edebilir. Bazen, informal bilgiye dayalı raporlama hazırlayan muhasebe için sosyal sermayeden sağlanan bilgi kaynakları oldukça önem arz edebilir. Bu nedenle bu kaynağın değerlendirilmesi ve geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Operasyonel düzeyde işletmenin yapısal sermayesi ve entelektüel varlıkları en etkin sermayelerdir. Bilgi sistemleri, kaynak planlama sistemleri, bilgi teknolojileri, süreç yönetimleri ile kurumun sahip olduğu finansal olmayan soyut varlıklar, operasyonel düzey faaliyetleri için oldukça önemlidir. Örneğin muhasebe bilgi sistemini yapısal sermayenin bir sonucu olarak kurulmuş ve kullanılan bir sistem olarak ifade etmek yanlış olmaz. Bu düzeydeki bilgi kaynakları olan entelektüel varlıkların geliştirilmesi muhasebe bilgi yönetim sürecine doğrudan katkı yapacaktır.

Bileşen 3: Bilgi Çalışanları

Kurumsal bilgellik anlayışında bilgi çalışanları oldukça önemli bir noktada bulunmaktadır. Çalışanın bilgi üretimine sürekli katkı yapması ve sürecin vazgeçilmez bir parçası olarak görülmesi arzu edilmektedir. Esasen muhasebe bilgi sistemi, çalışanın bilgi üretiminde oldukça etkin olduğu bir bilgi sistemidir. Bu doğrultuda bilgi çalışanları unsurunun kurumsal bilgellik anlayışına uygun olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Stratejik düzey bilgi sistemlerini kullanan bilgi çalışanları, bilgi profesyonelleri olarak adlandırılmaktadır. Bilgi profesyonelleri bilgi yönetiminin en üst kademesinde yer alan üst düzey yöneticilerdir. Bilgi profesyonelleri stratejik kararlar almak, politikalar geliştirmek, kontrol etmek ve yönlendirme yapmak suretiyle bilgi yönetim sürecine etki ederler.

Taktiksel düzey bilgi çalışanları bilgi yöneticileridir. Bilgi yöneticileri bilgi sistemlerinin icrasını sağlamakta üst ve alt yönetim arasında önemli bir konumda yer almaktadırlar. Muhasebe bilgi sisteminin oluşturulması, yönetilmesi ve geliştirilmesinde bilgi yöneticileri büyük katkılar yapar. İşletme menfaatleri doğrultusunda muhasebe bilgi sisteminin katkısının artırılması için bilgi yöneticilerinin etkin olması önemlidir.

Operasyonel düzeyde yer alan bilgi çalışanları bilgi işçileridir. Bilgi işçileri özellikle muhasebe bilgi sistemi gibi bilgi sistemlerinin faaliyetlerinde büyük rol oynamaktadır. Muhasebe bilgi sisteminde bilgi toplama, kaydetme, özetleme, sınıflandırma, enformasyon oluşturma ve bilgiye dönüştürme işlemlerinde birebir görev alan çalışanlardır. Bilgi işçilerinin bilgi sistemlerine doğrudan katkıları nedeniyle sistemlerin geliştirilmesinde bilgi işçilerinin durumu göz ardı edilmemelidir. Bilgi işçilerinin gelişen sistem içerisinde daha etkin kullanılması, bilgi üretimine, kurumsal kararların alınmasına, hedef belirlemelerine, sorun çözmeye, vb. faaliyetlere katılması oldukça önemlidir.

Bileşen 4: Bilgi Üretimi

İşletmenin rutin faaliyetleri, finansal ve yasal zorunlulukları nedeniyle üretmiş olduğu bilgiler rekabet ortamında, kriz dönemlerinde, stratejik karar sürecinde vb. nedenlerle yetersiz kalmaktadır. Bu noktada formal bilgilerin yanı sıra informal bilgilerden de yararlanılması gerekebilir. Günümüzde muhasebe bilgi sisteminin sadece informal bilgiler elde etmesi ve bu doğrultuda raporlar üretmesi gerekmektedir. Böylece rekabet üstünlüğü ve sürdürülebilir büyüme doğrultusunda yönetime olan katkısı artabilir. İnfomal bilgiler, kurumun örtük bilgisinin açığa çıkarılmasıyla, çalışanların sezgi ve yorumları, öngörüler, tahminlemeler, çözüm önerileri vb. gibi geleceğin ortaya konulduğu bilgilerden

oluşacaktır. Kurumsal bilgelik anlayışının bilgi yönetiminde tesis edilmesiyle, muhasebe bilgi sisteminin söz konusu informal bilgileri üretebilecek esnek ve sürece hakim bir yapıya kavuşması öngörülmektedir.

Stratejik düzey, muhasebe bilgi sisteminde bilgi üretimi faaliyetlerine doğrudan katkı yapmak yerine yönlendirmeler ve yönetsel kararlar almak suretiyle katkı yapmaktadır. Stratejik düzey kendisine rutin ve formal raporlar sağlayan muhasebe bilgi sisteminin geliştirilerek, stratejik kararlar için daha verimli ve gerektiğinde informal bilgilere dayalı raporlar sunabilmesini talep edebilir. Stratejik düzeyde kullanılan uzman sistemler gibi bilgi teknolojileri bu tip bilgi iyileştirmeleri için alt birimleri yönlendirebilir. Ayrıca kurum içinde sürekli öğrenme ve sürdürülebilirlik anlayışlarının geliştirilmesi için teşvik ve destek üst yönetimden alınmaktadır.

Taktiksel düzey, alt birimler ile üst birimler arasındaki bilgi transferinin yoğun olarak gerçekteşiği bir bilgi yönetim düzeyidir. Bu düzeyde yer alan yöneticiler bilgi üretiminin verimli bir şekilde yapılması, üretilen bilginin değerinin artırılması, sorunların hızlı çözülebilmesi ve etkili kararların alınabilmesi için bilgi sistemlerinin gelişimine katkı sağlamalıdır. Bu doğrultuda muhasebe bilgi sistemi de yönetsel kararların alınması ve sorunların hızlı çözümü için bilgi üretiminde taktiksel düzey yöneticilerinin yönetimine oldukça ihtiyaç duymaktadır. Örgütsel öğrenme ve kurumsal sürdürülebilirlik unsurlarının gelişiminde de taktiksel düzey faaliyetleri önem arz etmektedir.

Kurumun büyük bir oranda bilgi işleme faaliyetlerinin gerçekteşiği bilgi yönetiminin operasyonel düzeyi bilgi sistemlerini besleyen önemli bir seviyededir. Muhasebe bilgi sistemi gibi bilgi sistemleri operasyonel düzey faaliyetlerinin sonuçları olarak bilgi üretimine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla operasyonel düzey faaliyetlerin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması bilgi üretimi için hayati önem arz etmektedir. Formal yapıların yanı sıra informal yapıların tesis edilmesi, örgütsel öğrenmenin sağlanması, kurumsal sürdürülebilirlik ve bilgi transfer kültürünün yerleşmesi ile operasyonel düzey bilgi üretimi amaçları doğrultusunda geliştirilebilir.

2.5.3. Bilge Muhasebe Modelinin Kriterleri

Bilge muhasebe modelinin kriterleri yönetsel ve teknik boyutlarına göre sınıflandırılmıştır. Daha çok yönetim faaliyetlerini ilgilendiren soyut ve ölçümlenmesi zor olan unsurlar yönetsel boyutta, daha somut, teknoloji ve analitik içeren unsurlar ise teknik boyutta yer almaktadır.

Modelde ele alınan her kriter alt kriterlere ayrılarak mümkün olduğunca detaylı bir değerlendirme yapılmasına olanak sağlanmıştır. Alt kriterler, ana kriter kavramının somutlaştırılması ve değerlendirme sürecinde işletme için neyi ifade ettiğini anlamaya yardımcı olacak şekilde geliştirilmiştir. Farklı kriterler için detaylandırılan alt kriterlerin içerikleri ve sayıları farklılık gösterebilmektedir. Model, alt kriterler ile uygulama işletmesine ana kriteri değerlendirecek şekilde sorular sormayı ve verilen cevapları analiz etmeyi hedeflemektedir.

Kriter 1: Dönüşümcü Liderlik

Dönüşümcü liderlik anlayışına göre, lider izleyicilerin ihtiyaçlarını, değer yargılarını değiştirir. Dönüşümcü lider organizasyonlarda, değişim ve yenilenmeyi gerçekleştirerek, üstün performansa ulaştıran kişidir (Ceylan, vd, 2005: 33). Bennis (1989)'e göre dönüşümcü liderlik, vizyonunu gerçekleştirmek için, izleyenleri yetkilendirme, güçlendirme ve dağıttığı yetkiyi, gücü eylem birliğine dönüştürme yeteneğidir (Erçetin, 2000: 60). Kurumsal bilgelige en yakın liderlik tipi olarak kabul edilen dönüşümcü liderlik, yönetsel boyutta bilgi yönetiminin ele alması gereken önemli bir unsurdur. Bilge kişiler gibi, dönüşümcü liderlerde, eğitim ve özverili çaba ile izleyicilerine bilgeliği yaymak ve aşlamakta bir öğretmendir. Muhasebe bilgi yönetim sürecinde işletmenin dinamik yetenekleri ve muhasebe bilgi sistemi bilgi çalışanları bileşenleriyle daha yakın ilişkisi içerisindedir. Dönüşümcü liderlik kriterinin stratejik, taktiksel ve operasyonel bilgi düzeyleri için ayrı ayrı detaylandırılan alt kriterleri Tablo 3'te belirlenmiştir.

Tablo 3: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 1: Dönüşümcü Liderlik Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.1.S.1. Vizyon oluşturma	K.1.T.1. Problem çözme	K.1.O.1. Sorumluluk bilinci
K.1.S.2. Bilgi profesyonellerinin karizması	K.1.T.2. Grup bilinci	K.1.O.2. Öğrenme ve kişisel gelişim için görev dağılımı
K.1.S.3. Entelektüel zekanın teşviki	K.1.T.3. Takım çalışması ve liderlik	K.1.O.3. Örtük bilgi kullanımı
K.1.S.4. İlham verme	K.1.T.4. Sorunların tartışılması	K.1.O.4. Bireysel Gereksinimleri dikkate alma
K.1.S.5. Bireyselleştirilmiş düşünce	K.1.T.5. Katılım sağlanmış karar verme	K.1.O.5. Bilgi işçilerinin risk alması
K.1.S.6. Liderlik yetkisi	K.1.T.6. Risk yönetimi	K.1.O.6. Bilgi işçilerinin karar vermesi
	K.1.T.7. Yönetici performansı	K.1.O.7. Moral, motivasyon ve teşvik
	K.1.T.8. Yöneticilerin Liderliği	K.1.O.8. Yardımlaşma ve ekip ruhu
		K.1.O.9. Muhasebe liderlerinin katkısı
		K.1.O.10. Etkin iletişim ve raporlama

Kriter 2: Kurumsal Demokrasi

Kurumsal demokrasi, otoriter olmayan liderlik tarzından, karar mekanizmasında küçük çaplı çalışan katılımı ve daha geniş anlamda çalışanların kendilerini yönettikleri teşebbüslere varana kadar unsurları içinde barındıran bir kavramdır (Smith, 1976: 276). Kurumsal anlamda demokrasi, kurumları bütün olarak etkileyen kararların kurumun tüm üyelerince alınması ve karar alma mekanizmasında, tüm tarafların eşit haklara sahip olması idealini oluşturur (Çelik, 2007: 32). Hoffman (2002) kurumsal demokrasinin temelinde eşitlik, katılım, tartışma ve konsensüs (fikir birliği), paylaşılan örgüt değerlerine destek ve insanlığın ortak değerlerine karşı duyulan bir saygı varlığını ifade etmiştir (Coşan ve Gülova, 2014: 233). Kurumsal bilgelik anlayışında çalışan katılımı misyonunu tetikleyen kurumsal demokrasi kriteri, yönetsel boyutta geliştirilmesi gereken bir unsurdur. Bilge muhasebe modeli, kriterin, stratejik, taktiksel ve operasyonel bilgi düzeyleri için ele alınması gerektiğini öngörmüştür. Kriter, detaylandırılarak Tablo 4'deki gibi alt kriterleri belirlenmiştir.

Tablo 4: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 2: Kurumsal Demokrasi Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.2.S.1. Demokrasinin Benimsenmesi	K.2.T.1. Beyin fırtınaları	K.2.O.1. Çalışan katılımı
K.2.S.2. Etkin bilgi değerlendirilmesi	K.2.T.2. Görev ve yetkiler	K.2.O.2. Yeni fikirlere açıklık
K.2.S.3. Ödül sisteminin	K.2.T.3. Çalışanların ödüllendirilmesi	K.2.O.3. Çalışan bilgisine değer verme

desteklenmesi		
K.2.S.4. Şeffaf bilgi alışverişi	K.2.T.4. Muhasebe bilgi sisteminde yetki devri	K.2.O.4. Demokratik birimler
K.2.S.5. İstikrar ve güvenilirlik	K.2.T.5. Hesap verebilirlik ve şeffaflık	K.2.O.5. Bilgi işçilerinin görev ve sorumlulukları
K.2.S.6. Muhasebede demokratik sistem	K.2.T.6. Terfi	K.2.O.6. Raporlama sorumluları
	K.2.T.7. Görüş ve düşüncelere eşit destek	K.2.O.7. Bilgi işçilerinin çalışma yöntemleri
	K.2.T.8. Muhasebe bilgi sisteminde çalışanların bilgi üretimine katılımı	K.2.O.8. Bireysel sorumluluk
	K.2.T.9. Yönetilene karşı sorumluluk	K.2.O.9. Muhasebe bilgi sisteminde bilgi paylaşımına katılım
	K.2.T.10. Muhasebe bilgi sisteminde kurumsal demokrasi	K.2.O.10. Bilgi üretimine eşit katılım ve katkı

Kriter 3: Kurum Kültürü ve Yapısı

Kurum kültürü, bir kurumun içindeki insanların davranışlarını yönlendiren normlar, davranışlar, değerler, inançlar ve alışkanlıklar sistemidir (Dinçer, 1992:271). Kurumun üyelerinin tutum ve davranışlarını şekillendiren ve onlara rehberlik eden bir kontrol ve duygu oluşturma mekanizmasıdır (Scott, 2006: 498). Bilgelik, kurumsal amaçlar doğrultusundaki yükümlülüklerin dikkate alındığı uygun düzenlilikler sayesinde kurumsallaşabilir. Bu anlamda, etkili sonuçlara ulaşmak ve bireysel bilgeliği organizasyonel bilgiye dönüştürmenin yolunu açmak için kılavuz yapılar ya da ön programlar aktif edilir (Bierly vd., 2000: 612). Geliştirilecek muhasebe bilgi sisteminin kurumsal bilgi kültürüne sahip bir yapıda olması beklenmektedir. Bu kriter modelin muhasebe bilgi yönetim sürecinde bilgi kaynakları ve bilgi çalışanları bileşenleriyle yakından ilgilidir. Yönetimsel boyutta geliştirilmesi gereken kriterin bilgi düzeyleri için ayrı ayrı detaylandırılarak elde edilen alt kriterleri tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 3: Kurum Kültürü ve Yapısı Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.3.S.1. Bilgi yönetimi kanalları	K.3.T.1. Bilgi yönetimi ortamı	K.3.O.1. Bilginin önemine inanma
K.3.S.2. Bilginin korunması	K.3.T.2. Sürekli iyileştirme kültürü	K.3.O.2. Bilgi yönetiminde etkin rol alma
K.3.S.3. Durum değerlendirmesi	K.3.T.3. İnsan sermayesinin yetkinliği	K.3.O.3. Bilgi yönetimi standartları
K.3.S.4. Etkinlik değerlendirmesi	K.3.T.4. Bilgi yönetiminde ödüllendirme	K.3.O.4. Bilgi yönetim kültürünün geliştirilmesi
K.3.S.5. Bürokratik uygulamaların azaltılması	K.3.T.5. Çalışanları motivasyonu	K.3.O.5. Sosyal ilişkilerin etkinliği
K.3.S.6. Entelektüel sermayenin artırılması	K.3.T.6. Bilgi yöneticilerinin bilgi ve becerileri	K.3.O.6. Yapısal sermayenin etkinliği
K.3.S.7. Problem çözme	K.3.T.7. Sosyal ilişkilerin geliştirilmesi	K.3.O.7. Entelektüel sermayenin değerlendirilmesi
K.3.S.8. Kriz senaryoları	K.3.T.8. Yapısal sermayeyi kullanma ve geliştirme	K.3.O.8. Bireysel katkı
K.3.S.9. Kurum içi rotasyon	K.3.T.9. Veri ve enformasyon tabanlarının güncellenmesi	K.3.O.9. Muhasebe bilgi sisteminde sürekli iyileştirme
K.3.S.10. Performansa dayalı yönetim	K.3.T.10. Muhasebe bilgi sisteminin bilgi kaynakları	
K.3.S.12. Muhasebe bilgi sistemine yönelik kurum kültürü	K.3.T.11. Bilgi kaynaklarının korunması	
K.3.S.12. Bilgi üretiminde muhasebe bilgi sisteminin fonksiyonu	K.3.T.12. Bilgi kaynaklarının kullanımı ve artırılması	
	K.3.T.13. Muhasebe ilkelerine uyum	

Kriter 4: Kurumsal Yenilikçilik ve Değişim

Yenilikçilik yeni veya var olan bir bilgi ile farklı bir ürün, bir yöntem veya bilgi yönetimi uygulamasını içermektedir. Yenilikçilikte süreklilik, teknolojiye üstün ve yönetsel bilgi yaratılmasını sağlayan iyi planlanmış bir bilgi yönetimi sistemini gerektirmektedir (Popadiuk ve Choo, 2006: 306).

Organizasyonun düşünce gücünü kullanarak yeni fikirler oluşturan ve süreci destekleyen bilgi yönetimi ve yenilik arasında yakın bir ilişki vardır. Kurumsal bilgelik anlayışında bilgi yönetimi, yenilikçiliğe uygun, sürekli gelişimi zorlayan iş süreçlerinin desteklendiği ve geniş ölçüde tüm çalışanların katılımıyla bilginin üretildiği bir yapıya kavuşmaktadır. Muhasebe bilgi sisteminin yenilikçi ve değişime hazır olması kurumsal bilgelik anlayışının gerekliliklerindedir. Kurumsal yenilikçilik ve değişim, yönetsel boyutta geliştirmesi gereken bir kriter olarak, tüm bilgi düzeyleri için ayrı ayrı detaylandırılmış ve tablo 6'daki gibi alt kriterleri belirlenmiştir.

Tablo 6: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 4: Kurumsal Yenilikçilik ve Değişim Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.4.S.1. Bilgi sistemlerinde stratejik ortaklıklar	K.4.T.1. Yeniliklerin teşviki	K.4.O.1. Teknoloji gösterimi
K.4.S.2. Değişimlere ayak uydurma	K.4.T.2. Birimler arası fikir alışverişi	K.4.O.2. Değişimde çalışan fikirleri
K.4.S.3. Yapısal yenilenme	K.4.T.3. Kurumlar arası yenilik ve değişimlerin izlenmesi	K.4.O.3. Yenilik ve değişimde birimler arası rekabet
K.4.S.4. Yeniliklerin benimsenmesi	K.4.T.4. Yenilik ve değişimde çalışan katılımı	K.4.O.4. Müşteri ve tedarikçiler ile iletişim
K.4.S.5. Muhasebe bilgi sisteminde sürekli iyileştirme	K.4.T.5. Muhasebenin AR-GE'ye katılımı	K.4.O.5. Çalışanların yenilik ve değişime istekliliği
K.4.S.6. Muhasebe bilgi sisteminde yeni gelişmelere duyarlılık	K.4.T.6. Yenilikleri değerlendirme	K.4.O.6. Değişim ve yenilik faaliyetlerine katılım
K.4.S.7. Muhasebedeki yenilik ve değişimlerin takibi	K.4.T.7. Yöneticilerin gelişmeleri takibi	
K.4.S.8. Değişimi izleme etkinlikleri	K.4.T.8. Muhasebe süreçlerinde iyileştirme ve yenilik	

Kriter 5: Öğrenen Örgüt ve Örgütsel Öğrenme

Bilgi yönetimi sürecinde, örgütsel öğrenme temel olarak bilginin yaratılmasına, öğrenen örgüt ise bilginin erişimi, depolanması, aktarılması ve uygulanmasına olanak sağlayan olgudur (Gupta, 2003: 293). Kurumsal bilgelik, bilgi yönetimi ve örgütsel öğrenme uygulamaları prensipleri üzerine inşa edilmekte ancak bu kavramları aşarak öğrenmeyi teşvik etme, anlayış, bağlılık ve “doğru olanı yapma” değerleri için hedef oluşturmaktadır (Hays, 2007: 17). Muhasebe bilgi sisteminde, kurumsal bilgelik anlayışının gereği olarak bireysel ve kurumsal sürekli öğrenme alışkanlığının kazanılması beklenmektedir. Öğrenen örgüt ve örgütsel öğrenme kriterinin bilgi düzeyleri için ayrı ayrı tablo 7'de detaylandırılmıştır. (Tablo 7).

Tablo 7: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 5: Öğrenen Örgüt ve Örgütsel Öğrenme Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.5.S.1. Bireysel öğrenme anlayışı	K.5.T.1. Öğrenme alışkanlıklarının kazanılması	K.5.O.1. Öğrenmenin bilgi üretimine katkısı
K.5.S.2. Kurumsal zekanın artırılması	K.5.T.2. Sürekli ve olumlu değişiklikler	K.5.O.2. Tecrübe ve öğrenilenin değeri
K.5.S.3. Sürekli öğrenme politikası	K.5.T.3. Örtük bilginin açığa çıkarılması	K.5.O.3. Çalışanların eğitimi
K.5.S.4. Kurumsal sorunların ortaya çıkarılması	K.5.T.4. Çözüm önerilerinin değerlendirilmesi	K.5.O.4. Muhasebe bilgi sisteminde sorunların belirlenmesi, çözüm üretimi

K.5.S.5. Yeni bilgilerin yayılması	K.5.T.5. Yeni fikirlerin üretilmesi	K.5.O.5. Muhasebe bilgi sisteminde sürekli öğrenme
K.5.S.6. Kurumsal sorunların çözümü	K.5.T.6. Muhasebe bilgi sisteminde sorunların çözümü	K.5.O.6. Raporlara öğrenme çıktılarının eklenmesi
K.5.S.7. Muhasebe bilgi sisteminde etkinlik değerlendirmesi	K.5.T.7. Muhasebe bilgi sisteminde öğrenmenin tatbiki K.5.T.8. İnfomal bilgiye talep K.5.T.9. Etkin çalışma	

Kriter 6: Bilgi Transferi

Kurumsal bilgelik, bireyin bilgiyi toplaması, transfer etmesi, bütünleştirmesi, bilgiyi kullanarak karar vermesi ve kurumun yapısal kültürü ve rutinleri gibi sosyal süreçleri seçmesi ve bu özel bilgiyi yine stratejik eylemlerde ve özel durumlarda kullanabilmesidir. (Bierly vd., 2000: 597). Dolayısıyla bilgi transferi, kurumsal bilgelik anlayışının bir parçası olup kurumun elde ettiği bilgiyi etkili bir şekilde birimler arasında ilgililerine ve paydaşlara transfer edebilmesini hedefler. Muhasebe bilgi sisteminin pozisyonu gereği bu hedefi yerine getirmesi beklenir. Kriterin, tüm bilgi düzeyleri için ayrı ayrı alt kriterleri belirlenmiş, tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 6: Bilgi Transferi Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.6.S.1. Bilgi transferi ortamı	K.6.T.1. Bilgi gösterim standartları ve filtreleme	K.6.O.1. Çalışanların eğitimi
K.6.S.2. Bilgi transfer alt yapısı ve standartları	K.6.T.2. Bilgi transfer yöntemleri	K.6.O.2. Bilgi transfer ve gösterim yöntemlerinin bilinmesi
K.6.S.3. Bilgi transfer ve gösterim etkinliğinin değerlendirilmesi	K.6.T.3. Bilgi yönetimi odaklı iş kuralları	K.6.O.3. Çalışanların adaptasyonu
K.6.S.4. Kurum dışı ilişkiler aracılığı ile bilgi transferi	K.6.T.4. Bilgi sunum şablonu	K.6.O.4. Dış kaynaklı bilgi transferi
K.6.S.5. Muhasebe bilgi sisteminde informal bilgi transferi	K.6.T.5. Muhasebe bilgi sisteminde bilgiye ulaşma	K.6.O.5. Muhasebe bilgi sisteminde esnek bilgi transferi
K.6.S.6. Transfer edilecek bilginin özellikleri	K.6.T.6. Muhasebe bilgi sisteminde arşivleme	K.6.O.6. Muhasebe bilgi sisteminde etkin bilgi transferi
K.6.S.6. Bilgi transfer yöntemlerinin desteklenmesi	K.6.T.7. Raporlama standartları K.6.T.8. Raporlama için bilgi üretimi K.6.T.9. Muhasebe bilgi sisteminde yeni bilgi transferi yöntemleri	

Kriter 7: Kurumsal Sürdürülebilirlik

Kurumsal vatandaşlık ve kurumsal sosyal sorumluluk kavramlarını içinde barındıran kurumsal sürdürülebilirlik kriteri, topluma, çevreye ve geleceğe dair sorumluluk kazandıran önemli bir unsurdur. Wilson (2003), kurumsal sürdürülebilirliğin işletmenin büyümesi ve kârlılığı için önemli olduğunu kabul ederken, aynı zamanda işletmenin, çevresel koruma, ekonomik gelişme, sosyal hak ve adalet gibi sürdürülebilir kalkınmayla ilgili toplumsal amaçları izlemesi gerektirdiğini vurgulamıştır (Tüm, 2014: 59). Dyllick ve Hockerts (2002) ise kurumsal sürdürülebilirliği, ekolojik ve sosyal sürdürülebilirliğin bir karması olarak ifade ederken, kurumların kısa vadeli kazançlar yerine, uzun vadeli kazanç amacına yönelmeleri gerektiğini açıklamıştır (Kuşat, 2012: 229). Muhasebe birimi ve bilgi sistemi bu anlayışı tüm hedeflerinde ve süreçlerinde dikkate almak durumundadır. İlgili sorumlulukların paydaşlara raporlanması, değişen koşulların olumsuz etkilerinin ortaya çıkarılması ve

meslek etiği muhasebe bilgi sisteminin bu noktada üzerine düşen önemli görevleridir. Kriter, tüm bilgi düzeyleri için detaylandırılarak alt kriterleri belirlenmiştir. (Tablo 9).

Tablo 9: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 7: Kurumsal Sürdürülebilirlik Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.7.S.1. Sürdürülebilirlik stratejisi planlama	K.7.T.1. Sistematik eylem planları	K.7.O.1. Eylem planlarında çalışanların katılımı
K.7.S.2. Sürdürülebilirlik hedefleri	K.7.T.2. Kurumsal performans göstergelerinin değerlendirilmesi	K.7.O.2. Sürdürülebilirlik raporlaması
K.7.S.3. Stratejilere uygun muhasebe bilgi sistemi	K.7.T.3. İş hedeflerinin revizyonu	K.7.O.3. Muhasebe çalışanlarının iş hedefleri
K.7.S.4. Stratejilerin değerlendirilmesi	K.7.T.4. Bilgi kullanımında sürdürülebilirlik	K.7.O.4. Hedefleri gerçekleştirmede engellerin kaldırılması
K.7.S.5. Bilgi yönetiminde sürdürülebilir büyüme hedefi	K.7.T.5. Muhasebe biriminde alternatif iş planları	K.7.O.5. Muhasebede hedef değerlendirmesi
K.7.S.6. Kurumsal sosyal sorumluluk	K.7.T.6. İş sonuçlarının paylaşımı	K.7.O.6. Muhasebe birimi çalışanlarının katılımı
K.7.S.7. Muhasebe biriminde kurumsal sosyal sorumluluk	K.7.T.7. Stratejilerin belirlenmesinde muhasebe yöneticilerinin görüşleri	K.7.O.7. Hedeflerin benimsenmesi
K.7.S.8. Muhasebe raporlarında geleceğe dönük tahminleme	K.7.T.8. Çevresel ve sosyal sorumluluklar	K.7.O.8. Çalışanların meslek etiği bilgisi
K.7.S.9. Muhasebede eylem planlama	K.7.T.9. Meslek etiği	

Kriter 8: Bilgi Sistemleri

Muhasebe bilgi sistemi de yönetim bilgi sisteminin nitelikli ve güvenilir bilgi oluşumunda rol alan önemli alt sistemlerinden bir tanesidir. Kurumsal bilgi yönetiminin önemli bir bilgi kaynağı olarak görülen muhasebe fonksiyonun etkin ve verimli bir bilgi sistemine sahip olması gerekliliği halen önemli bir misyon olarak kabul edilmektedir. Bilgi yönetiminin teknik boyutta yer alan bir kriter olarak bilgi sistemleri, bilgi düzeylerine göre alt kriterleri detaylandırılmıştır. (Tablo 10).

Tablo 10: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 8: Bilgi Sistemleri Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.8.S.1. Bilgi sistemlerine yatırım	K.8.T.1. Bilgi sistemlerinin kullanımı	K.8.O.1. Bilgi sistemlerinin kullanımı
K.8.S.2. Yönetim bilgi sisteminin kullanılması	K.8.T.2. Bilgi yönetimi çalışmalarının teknolojik altyapısı	K.8.O.2. Düzenli elektronik veri hareketi
K.8.S.3. Yönetim bilgi sisteminin etkinliği	K.8.T.3. Sanal toplantılar	K.8.O.3. Muhasebe biriminde ağ üzerinden bilgi paylaşımı
K.8.S.4. Muhasebe bilgi sisteminin katkısı	K.8.T.4. Bölgelerarası bilgi entegrasyonu	K.8.O.4. Kurum içi haberleşmenin etkinliği
K.8.S.5. Entegre bilgi sistemleri	K.8.T.5. Konsolide muhasebe bilgileri	K.8.O.5. Bilişim altyapısının bakımı ve korunması
K.8.S.6. İnfomal bilgiye dayalı raporlama talebi	K.8.T.6. Alt muhasebe bilgi sistemleri kurulması	K.8.O.6. Bilgi üretiminde formal olmayan bilgi kullanımı
K.8.S.7. Bilgi sisteminin infomal bilgiye dayalı raporlamaya uygunluğu	K.8.T.7. Muhasebe bilgi sisteminin eş zamanlı rapor hazırlaması	K.8.O.7. Bilgi üretiminde çalışanların yorum ve görüşleri

Kriter 9: Kurumsal Kaynak Planlama

Kurumsal kaynak planlama işletmenin bütün fonksiyonlarını bütünleşik hale getirmek suretiyle ihtiyaçları karşılamaya hedefleyen bir sistem olarak ifade edilmektedir. Tüm bilgi akışının entegrasyonunu ve eş zamanlı hale getirilmesi için çalışan sistem bilgi yönetiminin teknik boyutunda yer alan önemli bir kriterdir. Bilge muhasebe modelinin uygulanacağı işletmelerin, belirli bir seviyenin üzerinde bilgi yönetimi sistemine sahip olmaları beklenir. Bu noktada işletmelerin kurumsal kaynak planlama alt yapısına sahip olup olmadıkları bakılmalıdır. Bu alt yapı bilge muhasebe modelinin

uygulanacağı işletmede aranacak öncelikli özelliklerden bir tanesi olarak kabul edilmelidir. Kurumsal kaynak planlama kriterinin stratejik, taktiksel ve operasyonel bilgi düzeyleri için ayrı ayrı detaylandırılarak alt kriterleri belirlenmiş ve tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 9: Kurumsal Kaynak Planlama Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.9.S.1. Kurumsal kaynak planlama sisteminin oluşturulması	K.9.T.1. Kurumsal kaynak planlama sisteminin her düzeyde kullanılması	K.9.O.1. Kurumsal kaynak planlama sisteminde düzenli bilgi girişleri
K.9.S.2. Kurumun kaynak planlama sisteminin güncellenmesi	K.9.T.2. Kurumsal kaynak planlama sisteminin kapsayıcılığı	K.9.O.2. Çalışanların eğitimi
K.9.S.3. Kurumsal Kaynak Planlama sisteminin önemi	K.9.T.3. Diğer sistemlerden gelen bilgilerin kullanımı	K.9.O.3. Muhasebe birimi bilgi alışverişi
K.9.S.4. Kurumsal kaynak planlama sisteminin kullanılması	K.9.T.4. Sorunların ortaya çıkartılmasının desteklemesi	K.9.O.4. Tüm birimlere elektronik ortamda ulaşım
K.9.S.5. Kurumsal kaynak planlama sisteminin etkinliği	K.9.T.5. Bütçe gerçekleştirme raporlamaları	K.9.O.5. Muhasebe bilgi sisteminde veri toplama
K.9.S.6. Muhasebe bilgi sisteminin kurumsal kaynak planlama sistemini beslemesi	K.9.T.6. Muhasebe bilgi sisteminin bütçe gerçekleştirmelerine bilgi beslemesi	K.9.O.6. Sorunların çözümü
K.9.S.7. Muhasebe bilgi sisteminin tüm birimlerle entegrasyonu		K.9.O.7. Destek birimlerinin oluşturulması

Kriter 10: Kurumsal Zeka Teknolojileri

Kurumsal zeka teknolojileri bilgi üretimi sürecinde istenilen enformasyon ve bilginin elenmesi, seçilmesi ve analiz edilmesi noktasında bilgi sistemlerine teknolojik bir alt yapı sunmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi kurumsal zeka teknolojilerinin entegrasyonu ile büyük veri tabanlarını hızlı ve verimli bir şekilde analiz etme ve bu sayede nitelikli raporlamalar yapabilme yeteneğine sahip olmaktadır. Bilge muhasebe modelinde bu kriterin işletme bilgi yönetim süreçlerinde en iyi şekilde uygulanmış olması hedeflenmektedir. Tablo 12, kriterin tüm bilgi düzeyleri için detaylandırılmış alt kriterlerini göstermektedir.

Tablo 12: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 10: Kurumsal Zeka Teknolojileri Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.10.S.1. Kurumsal zeka teknolojilerinin entegrasyonu	K.10.T.1. Bilgi sistemlerine entegre	K.10.O.1. Bilgi işçilerinin eğitimi
K.10.S.2. Kurumsal zeka teknolojilerine yatırım	K.10.T.2. Kurumsal zeka teknolojilerinin faaliyetleri	K.10.O.2. Hataların fark edilmesi, sorunların çözümü
K.10.S.3. Yapay zeka uygulamaları	K.10.T.3. Bilgi çalışanlarının kurumsal zeka teknolojileri eğitimleri	K.10.O.3. Veri tabanı analizleri
K.10.S.4. Kurumsal zeka teknolojileri birimleri	K.10.T.4. Kurumsal zeka teknolojileri ile raporlama	K.10.O.4. Veri madenciliği tekniklerinin kullanılması
K.10.S.5. Muhasebe bilgi sisteminde kurumsal zeka teknolojileri		

Kriter 11: Karar Destek Sistemleri

Karar vericilerin buldukları zamanı, koşulları ve karşılaştıkları problemleri daha iyi anlamalarını ve bu suretle etkili karar verebilmelerini sağlayan karar destek sistemleri, bilgi yönetiminin teknik boyutunda ele alan bir kriterdir. Daha çok taktiksel ve stratejik yönetim düzeylerinde kullanılan söz konusu sistemler daha çok muhasebe bilgi sistemi tarafından desteklenmektedir. Bilge muhasebe modelinde karar destek sistemlerinin işletme bünyesinde aktif olarak kullanıldığı ve karar vermeyi kolaylaştırdığı bir yapı öngörülerek değerlendirme yapılmaktadır.

Karar destek sistemleri kriterinin tüm bilgi düzeyleri için ayrı ayrı detaylandırılarak belirlenmiş alt kriterleri tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 11: Karar Destek Sistemleri Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.11.S.1. Karar destek sistemlerinin kurulması	K.11.T.1. Karar destek sistemlerinden yararlanma	K.11.O.1. Verilerin zamanında temini
K.11.S.2. Otonom karar verme kabiliyetlerinin geliştirilmesi	K.11.T.2. Karar destek sistemlerinin güncellenmesi	K.11.O.2. Etkin bilgi tedariki
K.11.S.3. Karar destek sistemlerinin geliştirilmesi	K.11.T.3. Yöneticilerin karar vermesi	K.11.O.3. Bilgi toplama ve kullanma alışkanlıkları
K.11.S.4. Sistem kullanımının teşvik edilmesi	K.11.T.4. Entegre yönetim bilişim sistemlerinin kullanılması	K.11.O.4. Bilgi işçilerinin karar vermeye özendirilmesi
K.11.S.5. Muhasebe bilgi sisteminin karar destek sistemlerini beslemesi	K.11.T.5. Bilgi kaynaklarından bilgilerin derlenmesi	K.11.O.5. Bilgi işçilerinin kararlara katkısı
	K.11.T.6. Muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmesi	

Kriter 12: Uzman Sistemler

Uzman sistemler yüksek düzeyde problemlerin çözümünde uzmanlaşmış otoritenin görüş ve yorumlarını taklit ederek otonom karar vermeye yardımcı olur. Bilgi yönetiminin teknik boyutunda bulunan kriter daha çok stratejik yönetim düzeyinde kullanılmaktadır. Karar destek sistemlerinde olduğu gibi, muhasebe bilgi sistemi uzman sistemleri besleyen önemli bir bilgi kaynağı merkezidir. Bilge muhasebe modeli uzman sistemlerin verimliliklerini artırılması maksadıyla muhasebenin söz konusu sistemi benimsemesini ve desteklemesini öngören bir yapıyı değerlendirmektedir. Uzman sistemler kriterinin tüm bilgi düzeylerine göre alt kriterleri tablo 14’deki gibi belirlenmiştir.

Tablo 14: Bilge Muhasebe Modeli Kriter 12: Uzman Sistemler Alt Kriterleri

Stratejik Düzey Alt Kriterleri	Taktiksel Düzey Alt Kriterleri	Operasyonel Düzey Alt Kriterleri
K.12.S.1. Uzman sistemlerin kullanılması	K.12.T.1. Stratejik planlama çalışmalarına destek	K.12.O.1. Uzman sistemler için stratejilerin belirlenmesinde çalışan katılımı
K.12.S.2. Uzman sistemlerin kurulması ve geliştirilmesi	K.12.T.2. Muhasebe bilgi sistemi uzman sistemler için gerekli projeksiyonu sunması	K.12.O.2. Uzman sistemleri destekleyici raporlar
K.12.S.3. Uzman sistemlerin enformasyon ve bilgi beslemesi	K.12.T.3. Uzman sistemleri destekleyici toplantılar	K.12.O.3. Bilgi profesyonelleri ve bilgi işçilerinin iletişimi
K.12.S.4. Muhasebe bilgi sisteminin uzman sistemlere yönelik raporlama yapması	K.12.T.4. Muhasebe bilgi sisteminin yeni rapor tipleri geliştirmesi	K.12.O.4. Muhasebe bilgi çalışanlarının uzman sistemlere yönelik eğitimleri

2.6. Bilge Muhasebe Modelinin Yöntemi ve Uygulaması

Bilge muhasebe modeli, bilimsel araştırma bağlamında tarama modelleri kapsamına alınacak bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1995: 77-79). Önerilen model, aynı zamanda örnek olay tarama modeli olarak da ifade edilebilir. Bilge muhasebe modeli, nitel araştırma desenleri içinde yer alan durum çalışması kapsamında değerlendirilebilir. Güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin

olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan durum çalışmaları ampirik bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 197), Söz konusu çalışmalarda bir duruma ilişkin etkenler derinlemesine ve bütüncül bir yaklaşımla araştırılır.

Model, niteliksel değerlendirmelere uygun olarak, bilgi yönetim alt yapısına sahip bir işletmeye, gözlemsel araştırma yöntemi kullanılarak uygulanmaktadır. Modelin uygulanması ve nicel değerlendirmeler için ihtiyaç duyulan veriler hedef işletme ile yapılan görüşmelerde toplanmaktadır. Modelin kapsamı doğrultusunda hedef işletmenin operasyonel, taktiksel ve stratejik bilgi düzeylerinde yer alan yöneticiler ve sorumlulara ayrı ayrı röportajlar yapılmaktadır. Röportajlar ve görüşmeler için uygulama işletmesine yöneltilmek üzere hazırlanan sorular, alt kriterler ile tam uyum sağlayacak şekilde, Arslankaya (2007), Karakoçak (2007) ve Pinheiro vd. (2010) ve (2012) çalışmalarında kullandıkları ölçek sorulardan esinlenerek üretilmiş, uzman ve akademisyen görüşleriyle şekillendirilerek tamamlanmıştır. İşletmeden elde edilen veriler, istatistiki analizlerle puanlanarak, modelin optimum ve sektör puanları ile nicel karşılaştırma için kullanılmakta, işletmenin mevcut yapısı kurumsal bilgelik ve bilge muhasebe idealinde değerlendirilebilmesi sağlanmaktadır. İşletmenin puanları her bileşen ve kriter için olması gerek optimum puanlamalarıyla kıyaslanması, değerlendirmenin birinci yönünü oluşturmaktadır. İkinci değerlendirme ise, işletme puanlarının sektör puanlarıyla kıyaslanmasıdır. Söz konusu sektör puanları için, analiz edilen “kurumsal bilgelik ve muhasebe bilgi sistemi” anketinin verileri kullanılmaktadır. Bu yöntem stratejik, taktiksel ve operasyonel işletme bilgi düzeylerini ayrı ayrı gösterecek şekilde tablolarda uygulanmaktadır. Yapılan çalışma ile işletmenin hangi düzeyde, hangi bileşen ve kriterde yeterli, hangilerinde yetersiz olduğunu görülmekte böylece geliştirilmesi gereken unsurlar açıkça belirlenmektedir.

Modelin birbirinden farklı işletme yapılarında ve sektörlerde uygulanması durumunda kriterlerin değerlendirilmesi için geliştirilen alt kriterler tekrar ele alınabilir, değiştirilebilir, çeşitlendirilebilir, böylece spesifik bir model oluşturulabilir. Bu uygulama, hedef işletmeye özel bir analiz yapılmasına ve sonuçların daha nitelikli hale getirilmesine imkan tanımaktadır.

SONUÇ

Günümüz koşullarında, rekabetçi ve sürdürülebilir büyüme hedefli, dinamik işletmelerin bilgi yönetimi yapılarına uygun, bilgi teknolojilerini kullanan, doğru zamanlı, hızlı, çalışanların tecrübeleri, yetenekleri ve öngörülerini gibi kişisel özelliklerinden yararlanan, çevre ile ilişkili, karar vericilerin gereksinimlerinden daha fazla öngörülerini bile şekillendiren, geleceği ortaya koyan, formal ve informal bilgiler üreten muhasebe sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bilge muhasebe modeli, muhasebe bilgi sisteminin böyle bir yapıya kavuşması noktasında, yapılması gereken iyileştirme çalışmaları için işletmelere yol gösterici bir kılavuz olarak kabul edilmelidir.

Bilge muhasebe modeli ile kurumsal bilgelik anlayışının hakim olduğu bilgi yönetimi ve muhasebe bilgi sisteminin gerekliliklerini ortaya koyan bir uygulama önerilmektedir. Önerilen model çok boyutlu bilgi yönetiminin tüm unsurlarını muhasebe bilgi sistemi özeline indirgeyen ve böylece

yönetim muhasebesi alanına farklı bir bakış açısı kazandıran yeni bir çalışmadır. Modelin oluşumunda dayanak gösterilen kavramlar ile modelin unsurları bilgi yönetimi, yönetim muhasebesi ve muhasebe bilgi sistemi alanlarında başlatılacak yeni tartışmalara konu olabilecek nitelikler içermektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün Ali E. ve Kırçovalı Sümeyye Y. (2015). "Organizational Wisdom and its Impact on Firm Innovation and Performance". Doğuş Üniversitesi Dergisi. 16 (2) s.193-202
- Akgün Ali İ. (2010). "Üretim Sistemlerinin Gerekli Kıldığı Maliyet Hesaplama Yöntemi Olarak Standart Maliyetler ve Sapma Analizlerinin İncelenmesi". Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (1) s.35- 64
- Akgün Ali İ. ve Kılıç Selçuk (2013). "Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi". Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi. 20 (2) s.21-36.
- Aktan Coşkun C. ve Vural İstiklal, Y. (2005). "Bilgi Çağında Bilginin Yönetimi". Çizgi Kitapevi.(1).
- Alagöz Ali, Ortakarpuz Metehan ve Ceran Mehmet Burak (2013). "Dynamic Capabilities of Enterprises In Accounting Perspective And Evaluation of The Scope of IAS 38 Intangible Assets Standard". Proceedings of Annual Paris Business And Social Science Research Conference, Paris, France, 4 - 5 July.
- Alagöz Ali, Öge Serdar ve Koçyiğit Nezahat (2013). "Muhasebe Bilgi Sistemi ve Karar Destek Sistemleri İlişkininin Yönetmel Karar Alma Faaliyetlerine Etkisi". S.Ü., Sos. Bil. Ens. Dergisi, (30), s.27-40.
- Arsıankaya Seher (2007). "Kurumsal Bilgi Yönetimi Modeli". Sakarya Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi.
- Barutçugil İsmet. (2002). "Bilgi Yönetimi". Kariyer Yayıncılık. İstanbul
- Bengşir Türksel K. (1996). "Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim". Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü. Ankara.
- Bierly Paul.E III., Kessler Eric, H. Ve Christensen Edward, W. (2000). "Organizational Learning, Knowledge and Wisdom". Journal of Organizational Change Management. Vol. 13 No. 6, 2000, s.595-618.
- Bilginoglu Fahir (1988). "Muhasebe Organizasyonu". İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Brackett Michael H. (1999). "Business Intelligence". Value Chain, Dm Review.
- Ceran ve İnal, (2004). "Maliyet Bilgileri Temeline Dayalı Pazarlama Kararları İçin Pazarlama Muhasebesi". Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 22, Ocak-Haziran, s.63-83
- Ceylan Adnan, Kesim Halit & Eren Şule (2005). "Dönüşümcü ve Etkileyici Liderlik ile Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma". Yönetim. Vol.16 No.51, s.32-42.
- Chong S. ve Choi Y.S. (2006). "Critical Factors In The Successful Implementation of Knowledge Management", Journal of Knowledge Management Practice. June.
- Coşan Pınar E. ve Gülova Asena A. (2014). "Örgütsel Demokrasi". Yönetim Ve Ekonomi Dergisi.Vol.21 No.2. s.231-248.
- Çakar Nigar, D., Yıldız Sibel ve Dur Serkan (2010). "Bilgi Yönetimi ve Örgütsel Etkinlik İlişkisi: Örgüt Kültürü ve Örgüt Yapısının Temel Etkileri". Ege Akademik Bakış, 10(1), s.71-93
- Çelik Orhan (2007). İşletmelerde Muhasebe Bilgisi Ve Şirket Demokrasisi, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Davenport Thomas, De Long David W. ve Beers Michael C. (1998). "Successful Knowledge Management Projects". Sloan Management Review. Vol.: 39. No: 2, s. 43-57.
- Dereköy Feyza ve Kalmış Halis (2013). "Hastanelerde Performans Ölçümünün Muhasebe Bilgi Sistemiyle İlişkilendirilmesi". Muhasebe ve Finans Dergisi. Nisan, s.139-160

Dinç Emin ve Abdioğlu Hasan. (2009). “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 12(21) Haziran s.157-184.

Dinçer Ömer (1992). Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, Timaş Yayınları, İstanbul.

Erçetin Şule (2000). “Lider Sarmalında Vizyon”. Ankara. Nobel Yayıncılık.

Esteves Bruno Miguel Craveiro and Ricardo Miguel Bento Mateus (2004). “Datamining, Understand, Model and Learn”. An Approach The Management of Data Mining Projects. D.M. Review.

Gupta Jatinder N. D. (Ed) (2003). “Creating Knowledge Based Organizations”. Hershey, PA, USA: Idea Group Publishing.

Güleç Fatih M. (2007). “Kurumsal Verilerin Yapay Zekâ Modelleri ile İşlenmesi İçin Modelleme Aracı Alt Yapı Tasarım ve Gerçekleştirimi”. Hacettepe Üniversitesi Fen Bil. Ens, Yüksek Lisans Tezi.

Güleç Hasan K. ve Bülbül Hasan (2004). “Yenilikçilik İşletmeler için Stratejik Rekabet Aracı”. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Gümüştekin Gülten E. (2004). “Bilgi Yönetiminin Stratejik Önemi”. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi. (3-4), s.201-212.

Hays Martin J. (2007). “Dynamics Of Organisational Wisdom”. The Business Renaissance Quarterly. Vol. 2, Is. 4, s.17-35.

Intezarı Ali ve Pauleen David J. (2014). “Management Wisdom in Perspective: Are You Virtuous Enough to Succeed in Volatile Times?”. Bus Ethics. Sayı: 120 s.393-404.

James Peters, Krishnan Ramayya, Padman Rema ve Kaplan David (1998). “Assessing Data Quality In Accounting Information Systems”. Communications of the ACM. V.: 41 Issue 2, s.72-78.

Karacaer Semra ve İbrahimoglu Nurettin (2003). “İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol, Verimlilik İlişkisi ve Önemi”. Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi. 21(1), s.211-228.

Karagül Arman A. (2006). “Bilgi Yönetimi Sürecinde Kurumsal Kaynak Planlaması Uygulamalarının Muhasebe Bilgi Sistemine Etkisi ve Bir Uygulama”. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi.

Karakoçak Kemal (2007). “Bilgi Yönetimi Ve Verimliliğe Etkisi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Uygulaması”. Ankara Üniversitesi. Sos. Bil. Ens. Doktora Tezi.

Karasar Niyazi (1995). “Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler”. 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık. Ankara.

Kaygısız Esra ve Çağlıyan Vural (2014). “Bilgi Yönetimi ve Örgütsel Bilgelik İlişkisi Üzerine Sektörel Bir Değerlendirme: Metal ve Makine Sanayi Örneği”. S.Ü. Sos. Bil. Ens. Dergisi, Sayı: 31, s.227-240.

Kaynar Yusuf (2010). “Muhasebe Bilgi Sisteminde Üretilen Temel Performans Göstergelerinin (Key Performan Indicators) Karar Verme Süreçlerinde Kullanılması”, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kessler Eric, H. (2006). “Organizational Wisdom: Human, Managerial, and Strategic Implications”. Group and Organization Management. 31-3, s.296-299.

Kuşat Nurdan (2012). “Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İçsel Unsurları”. Afyon Kocatepe Üniversitesi. IIBF Dergisi. Vol.14, No.2, s.227-242

Lee Jang H., ve Kim Young G. (2001). "A Stage Model Of Organizational Knowledge Management: A Latent Content Analysis". *Expert Systems with Applications*. 20, s.299-311.

Limas M. J. (2004). "Organizational Wisdom: Scale Development and Validity Assessment". The Degree of Doctor of Industrial/Organizational Psychology. University of Tulsa, Doktora Tezi.

Mizrahi Rozi (2011). "Kobilerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi* 3(2), s.307-312.

Moffet Sandra, Mcadam Rodney ve Parkinson Stephen, (2003). "An Empirical Analysis Of Knowledge Management Applications". *Journal of Knowledge Management*. Vol. 7.No. 3, s.6 -26.

North Klaus, ve Pöschl Alexander, (2003), "Un Test De Inteligencia Para Las Organizaciones, Direccion De Conocimiento: Desarrollo Teorico Y Aplicaciones", Editado Por Ricardo Hernández Mogollón, Ediciones La Coria, Trujillo, s.183-192

Özer Akif (2011). "Bilgi Yolculuğunda Bilgi Çalışanlarının Rolü". *Çimento İşveren Dergisi*. 2(25).

Pinheiro P., Raposo, M. ve Hernández, R. (2010). "Organizational Wisdom in Portuguese Textile Sector Companies". 11th. European Conference On Knowledge Management. Eylül, Portekiz.

Pinheiro P., Raposo, M. ve Hernández, R. (2012). "Measuring Organizational Wisdom Applying An Innovative Model of Analysis". *Management Decision*, 50(23/8), s.1465–1487.

Popadiuk Silvio ve Choo ChunW. (2006). "Innovation an Knowledge Creation: How Are These Concepts Related?". *International Journal of Information Management*. Vol. 26 Issue 4, s.302- 312.

Poston Robin ve Grabski, Severin (2001). "Financial Impacts of Enterprise Resource Planning Implementations". *International Journal of Accounting Information Systems*. 2, s.271-294.

Romney Marshall B. ve Steinhart Paul J. (2000). "Accounting Information Systems". 8th Ed., Prentice Hall Inc., New Jersey.

Rooney David, McKenna Bernard ve Liesch Peter (2010). "Wisdom and Management in the Knowledge Economy", Routledge, New York.

Ryan Sherry D. ve Prybutok Victor R. (2001). "Factors Affecting Knowledge Management Technologies: A Discriminative Approach". *Journal of Computer Information Systems*. Vol.41, No.3, s.31-37.

Sağsan Mustafa (2006). "Bilgi Yönetimi Bakış Açısından Bilgi Süreçleri ve Bir Model Önerisi" UNAK'06, Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi Sempozyumu. 12-14 Ekim, Gazi Üniversitesi. Ankara, <http://www.unak.org.tr>.

Scott Findlay, S. ve Estabrooks Carole A, (2006). "Mapping The Organizational Culture Research In Nursing: A Literature Review". *Journal Of Advanced Nursing*.

Smith Michael P. (1976). "Barriers To Organizational Democracy In Public Administration". *Administration & Society*. Vol.8 No.3, s.275-317.

Spiller Chellie, Pio Edwina, Erakovic Ljiljana ve Henare Manuka, (2011). "Wise Up: Creating Organizational Wisdom Through An Ethic of Kaitiakitanga". *Business Ethics*. Sayı: 104, s. 223-235.

Sürmeli Fevzi, Melih Erdoğan, Nurten Erdoğan, Kerim Banar, Ergün Kaya ve Adnan Sevim (1998). "Muhasebe Bilgi Sistemi", Anadolu Üniversitesi Yayınları. No: 963. Eskişehir.

Sürmeli Fevzi, Erdoğan Nurten, Erdoğan Melih, Banar Kerim, Kaya Ergün, Sevim Adnan (2005). "Muhasebe Bilgi Sistemi". Anadolu Üniversitesi.Yayınları. No:1644. Eskişehir.

Thierauf Robert J., (1999). “Knowledge Management Systems For Business”. British Library Cataloguing in Publication Data, USA.

Thierauf Robert J. ve Hoctor James J., (2006). “Optimal Knowledge Management: Wisdom Management System Concepts and Applications”. Idea Group Publishing, USA and UK.

Titiz İsmet ve Çetin Cüneyt. (2000). “Karar Almada Geleneksel Maliyet Yöntemi Yaklaşımında Yaşanan Gelişmeler ve Stratejik Maliyet Yönetimi”. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. 5(2), s.121-138.

Turban Efraim (1990). “Decision Support and Expert Systems: Management Support Systems”. 2. Edition. Macmillan Publishing Company. New York.

Tüm Kayahan, (2014). “Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi”. Akademik Yaklaşımlar Dergisi. Spring-Vol.5 Issue 1, s.58-81.

Willem Annic ve Buelens Marc (2009). “Knowledge Sharing in Inter-Unit Cooperative Episodes: The Impact of Organizational Structure Dimensions”. International Journal Of Information Management. 29, s.151-160.

Yılcı Münevver (2001). “Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol ve Verimlilik Üçgeni”. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi. 3(3), s.37-50.

Yıldırım Ali ve Şimşek Hasan (2003). “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri”. Seçkin Yayıncılık, Ankara.